

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SLANG ZAMĚSTNANCŮ ZDRAVOTNICKÉHO ZAŘÍZENÍ

SLANG OF THE MEDICAL INSTITUTION'S EMPLOYEES

Vedoucí bakalářské práce:	PhDr. Olga Palkosková, Ph.D.
Autorka bakalářské práce:	Renáta Moravcová Júzlova 3630, 580 01 Havlíčkův Brod
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Obor studia:	Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
Typ studia:	prezenční
Rok dokončení bakalářské práce:	2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Slang zaměstnanců zdravotnického zařízení vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze bakalářské práce je identická s její tištěnou podobnou.

V Praze dne 20.04.2018

Moravcová Renáta

podpis

Tímto způsobem bych ráda poděkovala PhDr. Olze Palkoskové, Ph.D. za pomoc a čas, který mi při tvoření bakalářské práce poskytl, za obohacující nápady a za její sdílné zapálení do tématu. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům a respondentkám za vyplněné tabulky v dotaznících, které mi pomohly k dosažení cílů mé práce. A nakonec svému tatínkovi, který byl hlavním pilířem mezi mnou a respondenty.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřená na lékařský slang. Jejím cílem je pomocí dotazníků nasbírat co nejvíce slangových výrazů z lékařského prostředí a z nich sestavit abecedně řazené slovníky a prozkoumat výrazy z hlediska výskytu. Teoretická část obsahuje slang obecně a dále je zaměřená hlavně na slang lékařský. Praktická část obsahuje analýzu slangových slov a sestavené slovníky ze dvou vybraných míst. V práci byla aplikována metoda dotazníku. Dotazník, se kterým respondenti pracovali, se nachází v příloze.

KLÍČOVÁ SLOVA

slang, lékařský slang, zdravotnická zařízení

ANNOTATION

The bachelor thesis is focused on medical slang. Its goal is to collect as many slang terms from the medical environment as possible using the questionnaires and to assemble alphabetically ordered dictionaries and to explore terms from an occurrence perspective. The theoretical part contains slang in general and is mainly focused on medical slang. The practical part contains an analysis of slang words and dictionaries assembled from two selected locations. In the bachelor thesis, the questionnaire method was applied. The questionnaire the respondents worked with is found in an attachment.

KEYWORDS

slang, medical slang, medical institution's

Obsah

1	ÚVOD.....	7
2	METODA PRÁCE A JEJÍ CÍL.....	8
2.1	Metoda výstavby dotazníku	8
2.2	Zvolení okruhů respondentů	9
2.3	Počet respondentů	9
2.4	Způsob práce s respondenty	9
3	TEORETICKÁ ČÁST.....	11
3.1	Slang a jeho charakteristika	11
3.2	Jazykovědci a jejich obecné pojetí slangu	11
3.3	Aspekty slangu	14
3.3.1	Hledisko jazykové.....	14
3.3.1.1	<i>Nespisovnost</i>	14
3.3.1.2	<i>Komunikativní funkčnost</i>	14
3.3.1.3	<i>Systémovost</i>	15
3.3.1.4	<i>Snaha o pojmovou diferenciaci</i>	15
3.3.1.5	<i>Stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického užívání odborného názvosloví</i>	15
3.3.1.6	<i>Expresivita</i>	15
3.3.1.7	<i>Požadavky mluvených projevů</i>	16
3.3.2	Hledisko mimojazykové	16
3.3.2.1	<i>Stupeň uzavřenosti prostředí</i>	16
3.3.2.2	<i>Věkové a sociální složení příslušníků</i>	16
3.3.2.3	<i>Psychické faktory</i>	16
3.4	Vznik slangu a jeho podmínky.....	17
3.5	Lékařský slang a jeho charakteristika	19
3.6	Lékařský jazyk a jeho minulost.....	19
3.7	Hlediska tvorby slangů v lékařství.....	20
3.7.1	Zkracování – abreviace	20
3.7.2	Zdrobněliny – deminutiva.....	21
3.7.3	Slova domácká – domnestica – familiaria	21
3.7.4	Slova maminkovská – maternalia	21
3.7.5	Slova žertovná – iocus	21

3.7.6	Černý humor – iocus niger.....	21
3.7.7	Sprostá slova – vulgarismy.....	22
3.7.8	Slova „poloopzlá“ – obscoena.....	22
3.7.9	Slova znevažující – dehonesta.....	22
3.7.10	Vyumělkovaná slova – artefakty.....	22
3.7.11	Záměna smyslu – inversio in sensu.....	23
3.7.12	Eponymická slova a slova s politickým podtextem.....	23
3.7.13	Hybrida – hybridní složeniny.....	23
3.7.14	Univerbizace.....	24
3.7.15	Zkratky a zkratková slova.....	24
3.8	Lékařský slang a jeho názvy.....	25
3.8.1	Názvy osob.....	25
3.8.1.1	<i>Názvy lékařů</i>	25
3.8.1.2	<i>Názvy pacientů</i>	25
3.8.1.3	<i>Názvy zdravotních sester</i>	25
3.8.1.4	<i>Ostatní názvy osob</i>	26
3.8.2	Názvy nemocí.....	26
3.8.3	Názvy medicínských oborů, oddělení a zařízení.....	26
3.8.4	Názvy zdravotnického materiálu, léků, nástrojů, přístrojů a prostředků..	26
3.8.5	Názvy vyšetření, léčby, lékařských úkonů a stavů pacientů.....	27
3.8.6	Názvy ostatní.....	27
4	PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
4.1	Struktura slovníků.....	29
4.2	Analýza výskytu slov z nemocnice v Havlíčkově Brodě.....	29
4.3	Analýza výskytu slov z polikliniky Medico v Praze.....	31
4.4	Slovník – NEMOCNICE HAVLÍČKŮV BROD.....	34
4.5	Slovník – POLIKLINIKA MEDICO PRAHA.....	42
5	ZÁVĚR.....	59
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
7	PŘÍLOHY.....	62

1 ÚVOD

Zvolení tématu bakalářské práce byla pro mě poměrně jednoduchá záležitost. Studuji dva obory, český jazyk se zaměřením na vzdělávání a německý jazyk se zaměřením na vzdělávání, tím pádem jsem si nejprve musela vybrat, kterému oboru dám přednost a zároveň, na jaké konkrétní katedře budu práci psát. Bez váhání jsem si vybrala český jazyk, mám k němu opravdu blízko, nejen, že je to můj mateřský jazyk, ale především je to předmět, který jsem měla v oblibě už od základní školy.

Výběr katedry byl také jednoznačný. Když jsem začala na Pedagogické fakultě studovat, to, co mě velmi nadchlo, ale také překvapilo, byl český jazyk z lingvistického pohledu. Zjistila jsem, že ačkoli jsem rodilý mluvčí, tak dělám spoustu pravopisných chyb a neznám ještě veškerá pravidla českého pravopisu. Tato skutečnost mě poměrně uvedla do rozpaků, ale uklidnil mě fakt, že se to všechno naučím a budu to moct perfektně ovládat, přece jen se chci stát paní učitelkou.

Domnívala jsem se, že si téma bakalářské práce vymyslím sama, ale když mi katedra českého jazyka odhalila svou bohatou nabídku, neodolala jsem. Slang zaměstnanců zdravotnického zařízení bylo to pravé. Zaujal mě nápad spojit tato dvě témata dohromady, slang a zdravotnictví. Oboje v našem životě hraje velmi důležitou roli. Slang jako útvar jazyka, se kterým se každodenně mezi sebou dorozumíváme, ať už doma, ve škole, v zaměstnání, v obchodě, v zájmovém kroužku nebo právě v nemocnici, kterou navštěvujeme, troufám si říct všichni. Další věc, která se mi na tomto tématu líbila, byla, že to budu moct konzultovat a sdílet se svým otcem. Je totiž lékař, přesněji otorinolaryngolog. Nevím, jestli se mi někdy povede toto slovo správně vyslovit, ale jako malému dítěti mi to nedělalo problém, zjednodušila jsem si ho. Když se mě někdo zeptal, co dělá tatínek, má odpověď byla, je to „ušář“.

Každopádně toto téma začalo mít čím dál více výhod, proč si ho vybrat. Například ho nikdo přede mnou ještě nezpracoval, takže to byla výzva, které jsem se chtěla chopit vlastníma rukama. A co bylo nejlepší, probírat to s jedním z nejbližších lidí v mém životě, který se ve zdravotnickém prostředí pohybuje každý den již čtyřicet let svého života a setkává se se spoustou jiných zaměstnanců a kolegů z různorodých lékařských oborů a oddělení.

2 METODA PRÁCE A JEJÍ CÍL

Jak už jsem nastínila v úvodu, v mé bakalářské práci se věnuji hlavně lékařskému slangu, jak obecně, tak podrobněji. Je to téma, které je poměrně rozsáhlé, proto jsem si ho zúžila na dvě místa, kde ho důkladně zkoumám. Mým cílem práce je pomocí dotazníků nasbírat co nejvíce slangových výrazů z lékařského prostředí a sestavit abecedně řazené slovníky podle dvou daných míst a jednotlivých oddělení. Dále chci slangové výrazy prozkoumat z hlediska výskytu, tzn. jaká slova se nejhojněji používají, a zda mají stejné nebo odlišné významy. Nasbírané slangové výrazy nemusejí být samozřejmě kompletní, to se dá očekávat, ale podle nashromážděného materiálu se mé očekávané cíle práce dají splnit.

Má bakalářská práce je rozdělena do několika částí a zároveň kapitol, z níž hlavní je teoretická a praktická část. V teoretické části se věnuji nejprve čistě samostatnému slangu a jeho charakteristice, jeho aspektům a jeho vzniku. Dále se soustředím konkrétně na lékařský slang, na jeho charakteristiku, na minulost a na hlediska jeho tvorby a také na jednotlivé kategorie názvů z lékařského odvětví. Teoretická část není všechna, obsahuje hlavně zásadní problematiku, která je důležitá pro tuto práci.

V praktické části se zabývám strukturou slovníků, analýzou slangových výrazů, u kterých jsou vytvořené grafy pro lepší přehlednost a hlavní součástí jsou zpracované slovníky z mých sesbíraných dotazníků.

Součástí práce je také příloha, ve které se nachází dotazník, který byl namnožen, a se kterým pracovali všichni respondenti. Dále tu jsou ukázky čtyř vyplněných dotazníků jak z Havlíčkova Brodu, tak z Prahy.

2.1 Metoda výstavby dotazníku

Když už jsem věděla, na jaké téma budu práci psát, musela jsem popřemýšlet, jak se spojím s respondenty, tedy konkrétně se zaměstnanci zdravotnických zařízení. Rozhodla jsem se pro tištěné dotazníky. Na začátku jsem uvedla, za jakým účelem je dotazník vytvořen a čeho se bude týkat, do závorky jsem pro jistotu napsala, jak definuji slang, aby bylo jasné, o čem je řeč. Krátce jsem se představila a napsala postup, jak mají dotazník vyplnit. Pro představu jsem doplnila příklad. Dále následovala krátká poznámka v závorce, kterou jsem si nemohla odpustit, a to ve smyslu, že respondenti mohou zmínit

i sprostá slova. Nebyla jsem si touto formulací jistá, ale když jsem to konzultovala s tatínkem jako lékařem a přečetla si od Antonína Doležala knihu Lékařský slang a úsloví, byla jsem přesvědčená, že to není nevhodné, protože sprostá slova k takové profesi, kde se člověk setkává se smrtí a vážnými nemocemi opravdu patří, ale podrobnostmi na toto téma se zabývám v jedné z kapitol této práce. Pak už následovala tabulka, která byla rozdělena na dvě části, s tím, že do prvního sloupečku se napsalo slangové slovo a do druhého se uvedl význam daného výrazu.

Myslím si, že dotazník tohoto typu byl nejpraktičtější, jak pro mě, a to z důvodu přehlednosti, tak pro ty, co ho vyplňovali. Vzhledem k tomu, co mají respondenti za práci, kde čas hraje velikou roli, bylo účelem vytvořit takový dotazník, který bude co nejstručnější, a který bude co nejméně zdržovat.

2.2 Zvolení okruhů respondentů

Zvolit okruh respondentů nebylo náročné, protože jsem chtěla, aby se zapojil v podstatě kdokoli, kdo pracuje ve zdravotnickém zařízení. Nezáleželo ani na věku ani na ženském nebo mužském pohlaví a ani na vzdělání. Mohli to být nejen lékaři a zdravotní sestry, ale také recepční, kuchařky nebo uklízečky. Platila tu jediná podmínka, a to, aby byl dotyčný opravdu zaměstnanec dané instituce.

Konkrétní místo jsem si vybrala podle toho, kde je zaměstnán můj otec. Výhodou je, že pracuje v několika zdravotnických zařízeních, proto jsem si vybrala rovnou dvě místa, a to nemocnici v Havlíčkově Brodě a polikliniku ambulantních specialistů Medico v Praze. Zvolila jsem si tato odlišná města, protože mi přišlo jako dobrý nápad dát dohromady slangové výrazy jak ze dvou krajů, tak zároveň ze dvou nemocničních zařízení.

2.3 Počet respondentů

Samotný počet respondentů nebyl pro mě tak důležitý, samozřejmě platí, čím více účastníků, tím je to lepší, ale to nebyl můj hlavní záměr. Cílem bylo získat zpět vyplněné dotazníky s co nejvyšším počtem slangových výrazů, ze kterých bych mohla vytvořit slovník.

2.4 Způsob práce s respondenty

Mým původním plánem bylo se s respondenty setkat osobně, rozdat jim dotazníky a čekat, až je vyplní, ale jak už jsem se zmínila v metodě výstavby dotazníku, bylo by to časově náročné, hlavně pro respondenty. Navíc si myslím, že s vysokou pravděpodobností bych jich zpět moc nezískala, přece jen, kdyby se v nemocnici objevila dívka, která chce vyplnit nějaké papíry, tak by se k ní většina obrátila zády a řekla by, že na to nemá čas, což bych naprosto chápala, proto jsem to musela vymyslet jinak.

Pověřila jsem tedy svého tatínka, který měl za úkol rozdat dotazníky všude, co to půjde, nejlépe po celé nemocnici v Havlíčkově Brodě a po celé poliklinice v Praze a zároveň se domluvit s respondenty, aby dotazník orazítkovali nebo napsali z jakého jsou oddělení a přibližně kdo se všechno na dotazníku podílel. Vzhledem k tomu, že je tatínek výborný a uznávaný lékař, tak se mi z Havlíčkova Brodu vrátilo zpět 14 dotazníků z dvaceti a z Prahy 22 dotazníků z třiceti.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Slang a jeho charakteristika

Jelikož je slang hlavní téma a součást bakalářské práce, chci na úvod teoretické části nejprve tento pojem představit a obecně charakterizovat.

„Slang bývá obecně řazen k tzv. nespisovným útvarům národního jazyka, podobně jako např.: místní nářečí; jeho vědecké zkoumání si vynucuje některé specifické, netradiční přístupy, jež jsou charakteristické pro jazykovědnou disciplínu zvanou sociální dialektologie. Slovo slang se objevilo asi v polovině 18.století v Anglii a označovalo původně jazyk vulgární.“¹ Jak píše Hubáček je těžké slang přesně definovat, protože v domácí i zahraniční literatuře je tento pojem chápán z hlediska rozsahu i obsahu nejednotně a s tím také souvisí, že tento termín má několik synonymních variant, jako například společenská, pracovní a vrstevná mluva nebo společenská, sociální a speciální nářečí. (Hubáček, 1979, s.9)

3.2 Jazykovědci a jejich obecné pojetí slangu

Jelikož se zabývá slangem celá řada jazykovědců, v této kapitole představuji několik z nich spolu s jejich názory na pojem slang.

Machač věnuje ve svém článku o nespisovných složkách frazeologie národního jazyka několik slov k obecné charakteristice slangu. *„Slang se (v naší tradici) vymezuje těmito hlavními příznaky: jde o soubor (lexikálních prostředků, obrátů...), nikoli jazykový útvar; užívá se v prostředí pracovním a zájmovém (profesionalismy x slangové výrazy), v němž se mluví jazykem, který slouží k prostému sdělování; odlišuje se od argotu, podmíněného (sociálně a funkčně) rysem záměrné nesrozumitelnosti, izolace proti ostatní společnosti. Slangové výrazy jsou nespisovné a hodnotí se tak v protikladu proti odborným termínům a proti spisovným ne termínům (u slangů profesionálních), proti běžným neutrálním prostředkům spisovným (u slangů zájmových). Nejde o vrstvu homogenní, ale velmi diferencovanou – z hlediska utvářenosti jazykových prostředků i z hledisek mimojazykových (společenských). Tak lze vysvětlit u jednotlivých jevů, skupin jevů i u jednotlivých slangů (diferencovaných podle oborů a podle jejich postavení*

---

¹ HUBÁČEK, Jaroslav. O českých slanzích. Ostrava: Profil, 1979. str.9

v současné společnosti) přechody slangových výrazů do spisovného jazyka, často prostřednictvím hovorové vrstvy, a najít „slabá“ místa předělu mezi slangem a jazykem spisovným.“² (Machač, 1979, s.7-17)

Bečka hovoří o slangu jako o jedné z variant, která je vytvořena „pro zvláštní sdělné účely a potřeby jen omezené populace národa za omezených situací jazykové komunikace,“ a která je uvnitř mluvené řeči kolokviální, tedy v projevech, které nejsou předem připravené a stylizované. Kolokviální mluvená řeč „zabírá celé území jazyka a je územně diferencována jen nářečími tam, kde se nářečí zachovala, a zasahuje celý rozsah sdělných prostředků běžného styku denního života.“³ (Bečka, 1980, s.5)

Dejmekův způsob vyjadřování o pojmu slang, který ho charakterizuje tímto způsobem, mě velmi zaujal: „Slang, jako věčně doutnající oheň, je ožíván spontánním nápadem individua a přejímán jeho blízkým okolím, aby se množil dalšími nápady a asociacemi v rozvětvené sémantické okruhy a synonymické řady. Jeho osudem je, aby se čas (mnohdy krátký) – až ztratí svou aktualizaci – odešel v zapomnutí, nebo aby – čas od času – pronikl do obecného vědomí a užívání a stal se vyjadřovacím prostředkem velké skupiny lidí, nebo dokonce prostředkem celospolečenským, za cenu toho, ž z něho více či méně vyprchá, co je podstatou slangového vyjadřování, tj. spontánní citový příznak.“⁴ Dejmek také říká, že je slang spjat s konkrétní společenskou skupinou, ze které čerpá a vyjadřuje její vnímání a specifické prožívání reality, jak už kladně nebo záporně. Všechno to vyplývá ze samotné mentality a ze sociálního postavení celé skupiny a zároveň ze sociálních rolí jednotlivců, které jsou součástí skupiny. (Dejmek, 1980, str.46)

Hauser ve své publikaci řadí slang do vrstvy slov podle příslušnosti k nespisovným útvarům národního jazyka konkrétně do sociálních rozdílů. Definuje slang jako nespisovnou slovní zásobu spjatou se sociálním prostředím, které dělí na prostředí pracovní a zájmové. „Slangová pojmenování jsou omezena zpravidla na

---

² MACHAČ, Jaroslav. *Naše řeč: K nespisovným složkám frazeologie národního jazyka (Frazeologismy slangové a vulgární)* [online]. 1979. 7-17 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6093>

³ *Sborník přednášek z 2. konference o slangu a argotu: v Plzni 23.-26. září 1980.* Plzeň: Pedagogická fakulta, 1982. str.5

⁴ *Sborník přednášek z 2. konference o slangu a argotu: v Plzni 23.-26. září 1980.* Plzeň: Pedagogická fakulta, 1982. str.46

mluvené projevy příslušníků určitého povolání nebo pracovní skupiny a váží se tematicky na toto prostředí. Názvu slang užíváme pro označení sociálně diferencované slovní zásoby souhrnně. Slangová pojmenování působí svou neotřelostí a tím svěžestí, výrazností, expresivitou, vtipností a často stručností. To vše přispívá k šíření slangu mimo jeho původní úzkou oblast užívání. Řada slangových výrazů přešla do hovorového stylu, v němž spoluvytváří hovorovou lexikální vrstvu. Tím se ovšem stírá jejich výlučně slangový ráz.“⁵ (Hauser, 1980, str.23-27)

Kopečný uvádí slangy jako „*různé profesionální mluvy nespisovného charakteru, např.: mluva horníků, hutníků, železničářů, poštovních zaměstnanců, myslivců, různých jiných povolání – ale i vojáků, studentů a zájmových skupin, jako sportovců, filatelistů, hráčů v karty atp. Terminologie vlastních profesionálních slangů (a také jejich frazeologie) je sice v mnohém odlišná od příslušného stylu odborného, ale je ustálená a není ve svém okruhu expresivní (citově zatížená), expresivně ji pociťuje okolí, anebo ji takto pro sebe hodnotí nováčci v takovém povolání, chtějí ji vědomě signalizovat svou příslušnost k příslušné profesi.“⁶ (Kopečný, 1981, s.76-80)*

Hubáček a jeho přednáška z třetí konference v Plzni, vychází „*z chápání slangu jako svébytné součásti národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nejčastěji polooficiálním a neoficiálním) dorozumívacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či zájmové sféře.“⁷ (Hubáček, 1984, str.12)*

Krčmová se zabývá na čtvrté konferenci funkcemi slangu, ale obecně podle ní „*jde o mluvený nestrukturní útvar národního jazyka s ojedinělou písemnou fixací, která*

---

⁵ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy. str.23-27

⁶ KOPEČNÝ, František. *Naše řeč: K původu termínů slang, argot, hantýrka a žargón* [online]. 1981. 76-80 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6239>

⁷ *Sborník přednášek z 3. konference o slangu a argotu: v Plzni 24.-27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987. str.12

nepodléhá kodifikaci, a jeho nositelem je sociální skupina, v níž dochází k rychlejší obměně „generací“ než v jiných prostředích.“⁸ (Krčmová, 1988, str.90)

3.3 Aspekty slangu

Podle mého názoru je důležité se zmínit o aspektech slangu, které patří do teoretické části a ucelují tak tento pojem. Slangová slova mají stále dotvářející se proces do slovní zásoby jazyka, a tím pádem je studium slangu aktuální. Toto celé téma mám nepochybně spojeno s Hubáčkem a s jeho vydělením vrstev slangového výraziva na dvě hlediska, jazykové a mimojazykové. (Hubáček, 1979, s.19)

3.3.1 Hledisko jazykové

Jazykovými aspekty jsou: „nepsisovnost, komunikativní funkčnost a využívání produktivních pojmenovavicích (onomaziologických) postupů při tvoření, systémovost, snaha o pojmovou diferenciaci, stav odborné terminologie, vyjadřování expresivity a vhodnost pro mluvené jazykové projevy.“⁹

3.3.1.1 Nepsisovnost

Nepsisovnost patří mezi základní jazykové znaky slangových názvů. Tyto názvy považujeme za slangová synonymní pojmenování k spisovným pojmenováním, např.: kapák – kapací infuze. Je důležité si uvědomit, že ne všechny slangové výrazy mají totožnou míru nepsisovnosti. Některé jsou na hraně spisovnosti a některé jsou přímo nepsisovné. (Hubáček, 1979, s.19)

3.3.1.2 Komunikativní funkčnost

Druhým základním aspektem je komunikativní funkčnost. Slangový výraz je často vyjádřen výstižně, stručně a zároveň je ve významově jednoznačném kontextu. To se stává zejména tzv. univerbizací, která se uplatňuje jak primárně, při procesu tvoření nových slov, tak sekundárně v případě transformačního onomaziologického postupu.

---

⁸ Sborník přednášek z 4. konference o slangu a argotu: v Plzni 9.-12. února 1988. 1.díl Plzeň: Pedagogická fakulta, 1989. str.90

⁹ HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str.19

Univerbizace je primární motivací slangových slov, které mohou vznikat několika procesy. Tyto procesy se nazývají: odvozování, skládání a zkracování. Univerbizace je také sekundární motivací u metonymických, metaforických a přejatých slangových výrazů. (Hubáček, 1979, s.20-21)

3.3.1.3   *Systémovost*

Určitý systém můžeme vidět ve slangových výrazech, mezi nimiž je vzájemná závislost, a to ve dvou částech, jak v obecné slangové rovině, tak přímo uvnitř jednotlivých slangů. (Hubáček, 1979, s.21-22)

3.3.1.4   *Snaha o pojmovou diferenciaci*

Tato snaha může být menšího nebo většího charakteru ve srovnání s odborným vyjádřením v souladu s potřebami, které jsou nějak pojmenovány v pracovním nebo zájmovém prostředí. V některých případech se pojmová diferenciaci ukazuje jako averze vůči tomu, co je v určitém prostředí nevýrazné. (Hubáček, 1979, s.22-23)

3.3.1.5   *Stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického užívání odborného názvosloví*

Toto téma patří mezi další hledisko slangů, z nichž ne všechny zájmové a pracovní prostředí mají v tomto smyslu ty samé podmínky. Například vlivem politické situace byla česká terminologie schopná se uplatnit až po československé samostatnosti a slangové výrazy měli akorát neexpresivní význam. V jiných prostředích, a to hlavně v těch, kde se rozvíjelo lidské působení, například ve sportu nebo ve zdravotnictví, byly slangové názvy uplatňovány domácí terminologií, ale také se stávalo, že odborné názvy mohly ztratit svou nespisovnost, a tím pádem se stávaly termíny. (Hubáček, 1979, s.23-24)

3.3.1.6   *Expresivita*

Expresivita nebo snaha o vyjadřování expresivity je dalším samostatným aspektem jazykového hlediska slangových výrazů. Nacházejí se tu ale dva protiklady, jak ve slovní zásobě, tak ve slangové terminologii existují citově neutrální a neexpresivní výrazy, z toho vyplývá, že ne všechna slova slangového typu jsou citově zabarvená. (Hubáček, 1979, s.24)

3.3.1.7 Požadavky mluvených projevů

Z čistě po jazykové stránce je tvoření slangových výrazů také určováno požadavky, které by měly vyhovět konkrétní povaze mluvených projevů. Tím je skutečnost, že nejde o názvy značkové, tedy nemotivované, ale o názvy popisné neboli motivované. To znamená, že jsou tvořené slovotvornými postupy. (Hubáček, 1979, s.24)

3.3.2 Hledisko mimojazykové

Mimojazyková hlediska jsou v různých slanzích jiná a mají i rozdílnou sílu. Je tu zahrnut stupeň uzavřenosti daného prostředí, s tím souvisí i jeho stáří, tradice a rychlost rozvoje, pak sem patří věkové a sociální složení příslušníků určitého prostředí a psychické faktory. (Hubáček, 1979, s.25)

3.3.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí

Jsou tu dva případy samotné uzavřenosti, v prvním případě je prostředí uzavřené celé veřejnosti a ve druhém případě uzavřené není. Důsledky se projevují hlavně v ustálenosti a nasycenosti slangových slov, které jsou v uceleném prostředí mnohem větší. Další případy, které se tu vyskytují, jsou stáří, tradice a rychlost rozvoje. Patří sem slangy, které už zanikly a pro nás jsou zastaralé, dále slangy, které se rozvíjejí nebo dokonce nově vytvářejí a slangy, které jsou delší dobu stejné a nijak výrazně se nemění. (Hubáček, 1979, s.25)

3.3.2.2 Věkové a sociální složení příslušníků

V některých prostředích jsou příslušníci hlavně mladšího věku, kteří mají snahu o originální, vtipné a citově zabarvené vyjadřování, všechny články těchto prostředí tu nejsou ani moc dlouhou dobu a v podstatě se střídají. Například studentská a sportovní oblast, kdežto v prostředí zemědělském nebo železničářském jsou lidé, kteří se na těchto místech pohybují každý den po celý svůj život. Slangová variabilita závisí i na tom, že v konkrétních prostředích mohou být lidé s různými zájmy, s odlišnými povahami nebo také s jiným vzděláním, ale i uživatelé s vysokoškolským titulem se setkávají se slangovými výrazy velmi často, jako například lékaři. (Hubáček, 1979, s.25-26)

3.3.2.3 Psychické faktory

Ve slangových výrazech hrají významnou roli i psychické faktory. Tyto faktory se pomocí jazykového vyjádření projevují různými způsoby. Příslušníci daného prostředí chtějí dát najevo výjimečnost pracovní nebo zájmové činnosti, které se účastní. Mohou se také nově dostávat do určité oblasti. Anebo jednoduše chtějí do dané oblasti co nejrychleji zapadnout. (Hubáček, 1979, s.26)

3.4 Vznik slangu a jeho podmínky

Dnes máme k dispozici spoustu článků, literatury i publikací o různých slanzích, které nám mohou ukázat, jak vůbec slang vzniká a jaké jsou jeho podmínky vzniku a vývoje.

Když vycházím z charakteristiky slangu podle Bečky, tak vzniká i určitá podmínka pro vznik slangu, tedy: „*Slang je v zásadě varianta dialogické, předem nepřipravené mluvené řeči (řeči zde rozumíme aktuální užití jazyka). Vzniká a vyvíjí se ze speciálních sdělovacích potřeb relativně stálého okruhu lidí na určitém stálém speciálním místě. Podmínkou tedy jsou tři základní speciálnosti slangu: speciální prostředí, speciální sdělné potřeby a speciální kolektiv.*“¹⁰ Problém je v tom, že tyto tři speciálnosti dialogická mluvená řeč nemá, protože to je řeč, kterou všichni používají v celém rozsahu sdělných potřeb každý den. Jejím prostředím je tedy celé území, kde se jazykem mluví, sdělování není nějak zvlášť speciální, protože obsahuje celý rozsah běžné komunikace s běžným každodenním lidským stykem. A kolektivem jsou všichni ti, kdo jazykem hovoří.

Jak píše Bečka, je potřeba tyto tři podmínky upřesnit a hlouběji charakterizovat. Jako první tu je takzvané speciální prostředí. „*Speciálním prostředím rozumíme to prostředí, které vytváří podmínky pro speciální sdělné potřeby.*“¹¹ Takovým místem je konkrétní pracoviště, kde se vykonává určitý druh práce a kde je určitý okruh lidí. Máme tu ale více typů pracovišť, jedním z nich jsou místa plně stabilní, jako například nemocnice, dílny nebo školy. Potom existují pracoviště přechodná, to znamená, že jsou jen na určitou dobu – stavby budov nebo práce na silnicích. Dalším typem mohou být

---

¹⁰ Sborník přednášek z 1. konference o slangu a argotu: v Plzni v září 1977. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. str.2

¹¹ Sborník přednášek z 1. konference o slangu a argotu: v Plzni v září 1977. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. str.3

příležitostná pracoviště, to se týká kupříkladu instalatérů, údržbářů nebo hodinových manželů. Pracoviště jakéhokoli typu jsou jen nezbytným předpokladem pro vznik a vývoj slangů.

Nepostradatelnou podmínkou je speciální kolektiv se speciálním druhem práce. *„Kolektiv spjatý pracovním je vlastním subjektem řečové činnosti vázané na práci, tedy slangu. Kdybychom si čistě teoreticky představili pracoviště, v němž pracuje sice více lidí, ale plně od sebe izolovaných, kteří se vůbec nedostávají do styku, ba dokonce se ani neznají, tam by se slang vůbec nemohl vytvořit. Kolektivem tedy rozumíme skupinu lidí, kteří jsou při práci na sebe vázáni a jsou ve vzájemném styku. Nad to musí být taková pracovní skupina relativně stabilní, skupina brigádníků, kteří spolu pracují jen krátkou dobu, nemůže slang vytvořit. Kolektiv musí mít zajištěnou kontinuitu, i když se členové kolektivu samého časem postupně vyměňují nebo vystřídávají.“¹²* Je totiž běžné, že se slang přenáší ze starších pracovníků na pracovníky mladé.

Další speciálností je speciální druh práce. Není to práce, kterou dělá běžně každý z nás. Jsou to úkoly, které se musí člověk velmi dobře naučit, musí být té dané činnosti proškolen, musí mít alespoň minimální zkušenosti a měl by znát speciální přístroje nebo nářadí, se kterými pracuje. Celkově veškeré zařízení a vše, co je s tím spjato. Důležitá je i znalost terminologie. K tomu všemu patří i zápal do práce, vztah ke kolegům a také spolupráce s nimi.

„Protože slangy předpokládají speciální druh práce i speciální pracoviště, srozumitelnost slangu je pro toho, kdo není seznámen s tou prací a s tím pracovištěm, nezbytně snížena, nejednou do té míry, že slangovému projevu bez výkladu ani dobře nerozumí. Ale ve slangu je ještě jedna věc navíc. Je to působení tzv. vnitřní situace. Pracovníci jednoho kolektivu daného pracoviště znají z přímé zkušenosti jak prostředí samo, tak i pracovní prostředky a úkony. Není třeba vše říkat naplno, většinou stačí narážka, výraz eliptický, kterému druhý pracovník přesto správně a plně porozumí. Někdy je takový úsporný výraz dokonce vynucen, např.: tempem práce. Badatelé v oblasti slangu na tuto tendenci ke stručnosti poukazují a pokládají ji pro slang za příznačnou. Projevuje

---

¹² Sborník přednášek z 1. konference o slangu a argotu: v Plzni v září 1977. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. str.3

se již ve snaze o jednoslovné označení pracovních prostředků.¹³ Například univerbizací, kterou jsem zmínila v kapitole: Komunikativní funkčnost.

Bečka klade velký důraz na slang, jako na speciální variantu mluvené řeči spojenou se třemi uvedenými speciálními podmínkami. Jde mu o to, abychom pronikali nejen do poznávání slangů, ale také do fungování mluveného jazyka. Jak se jazyk různým podmínkám podmaňuje a jak s nimi spolupracuje. (Bečka, 1978, str.2-7; Bečka, 1980, str.5-8)

3.5 Lékařský slang a jeho charakteristika

V této části bakalářské práce se dostávám ke specifickému druhu slangu a také k dalšímu hlavnímu tématu, z něhož se odvíjí praktická část, tím je slang lékařský. Úvodem charakterizuji, co to lékařský slang vůbec je a jaká je jeho hlavní motivace. Poté několika hledisky vstupuji do jeho větší hloubky.

Je důležité si uvědomit, že lékaři a jakýkoli pracovníci zdravotnického zařízení používají nejen odbornou terminologii, ale také slang. Podle Hubáčka se lékařským slangem rozumí nespisovná slova, která se užívají v běžné řeči lékařů, zdravotních sester a jakýchkoli ostatních pracovníků ve zdravotnictví. Hlavní motivací je snaha o co nejúspornější a nejjednodušší vyjádření. (Hubáček, 1979, s.102-103)

3.6 Lékařský jazyk a jeho minulost

Podle Doležala má lékařský jazyk několik vlastností. Je krásný, stručný, melodický, dává smysl, a hlavně je bohatý. „*Prameny lékařského jazyka sahají vesměs do starého Řecka a Říma. Vždyť hlavním odkazem starověké medicíny je právě terminologie, odrážející tehdejší znalosti anatomické, ale především nejdůležitější fenomény chorob, které se v chodu dějin nemění. Latina, kdysi univerzitní, univerzální jazyk evropských vzdělanců, byla pochopitelně i matečných jazykem terminologie anatomů i anatomů patologických. Vedle této internacionální nomenklatury na začátku 18.století ve Francii vytvořili terminologii národní, kterou se domlouvali v latině*

---

¹³ Sborník přednášek z 1. konference o slangu a argotu: v Plzni v září 1977. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. str.5-6

nevzdělání barbier – chirurgové, postupně začala používat obecně; naštěstí se maximálně podobá nomenklatuře latinské a je nám srozumitelná.

Již ve středověku nastal ústup od řečtiny k latině, v novověku pak k národním jazykům. V naší řeči se projevují vlivem sousedství germanismy nejrůznějšího stáří. Ruština, která pronikla do češtiny již v obrozenectví a v socialistickém období našeho státu, se v lékařství příliš neuplatnila. Do lékařské terminologie nezadržitelně vstupuje angličtina, která si vytvořila mutace velmi podobné latině a řečtině, má globální charakter, zasahuje i země, jako je Německo a Francie, vlivy angloamerické těží převahy medicínské technologie a metodik. “¹⁴ (Doležal, 1999, s.7-10)

3.7 Hlediska tvorby slangů v lékařství

V této části uvádím několik procesů pro tvorbu slangu, které jsou konkrétně u lékařského slangu velmi časté. Inspiruji se tříděním těchto slov podle Doležala. Jako příklady uvádím slova, která čerpám z vytvořených slovníků od respondentů. Slovníky jsou součástí praktické části bakalářské práce.

3.7.1 Zkracování – abreviace

Proces zkracování komunikaci urychluje. Je to asi nejčastější typ při tvorbě slangových výrazů. „*Při tvoření slov zkracováním (abreviací) se základové slovo různým způsobem zkracuje. Vypouští se střední část slova a počáteční a koncová část jsou staženy k sobě – zkracování stažené, tedy kontrakční. Vypouští se koncová část – zkracování počátkové, tedy iniciálové. Vypouští se počáteční část – zkracování koncové, tedy finální. Vypouští se jeden ze slovních základů složeniny – zkracování rozložením složenin, tedy dekompozicí. Jen v části případů jde o zkracování čisté, mnoho případů (zkracování počátkového a rozložením složenin) přibírá běžné přípony, aby se slovo dobře začlenilo do tvarosloví češtiny. “¹⁵ Např.: peňoš – penicilin, rehabka – rehabilitace, chirda – chirurgie.*

---

¹⁴ DOLEŽAL, Antonín. *Lékařský slang a úsloví*. Ilustroval Miroslav BARTÁK. Praha: Galén, c1999. Lexicon. ISBN 80-7262-030-4. str. 7-10

¹⁵ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Vydání druhé. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2812-7. str. 108

3.7.2 Zdrobněliny – deminutiva

Další věci, která je poměrně oblíbená, jsou zdrobněliny. Lékař tím dává svým způsobem najevo, že už se s takovým onemocněním setkal, a že to vlastně není nic tak hrozného. Mohu to potvrdit z mé vlastní zkušenosti. Když se mi na noze objevilo takové zvláštní znaménko, šla jsem s tím k lékařce, aby se mi na to pro jistotu podívala a ona mi řekla: „No jo, to je nezhoubný nádůrek.“ Musím říct, že mě to nejprve opravdu zaskočilo, ale když použila to zdrobnělé slůvko, tak mě to svým způsobem i uklidnilo, dala mi tím najevo, že je to záležitost, s kterou se setkává každý den, a že nebude problém s tím něco dělat. Další příklady zdrobnělin: emličkárna – místnost, kde se aplikuje mast EMLA, glymča – glykémie (hladina cukru v krvi), pipánek – chlapecké přirození.

3.7.3 Slova domácká – domnestica – familiaria

Tato slova poukazují na to, že lékařský personál je spolu skoro až v rodinném vztahu. Chladné nemocniční prostředí hlavně z pohledu pacientů, dostane tak lidský rozměr. Např.: bažant – nádoba na moč, gramec – klozetové křeslo, myška – mladá a pěkná pacientka, otče – starší pán.

3.7.4 Slova maminkovská – maternalia

Tato slova se vyskytují hlavně na pediatrickém oddělení, na gynekologii, ale také u starých lidí. Např.: včelička – injekce, zvoneček – chlapecké přirození, pipánek – chlapecké přirození.

3.7.5 Slova žertovná – iocus

Myslím si, že se v těchto slovech ať už lékaři nebo zaměstnanci lékařských zařízení opravdu vyžívají. V této kategorii vybírám slova, která mě osobně přijdou vtipná. Samozřejmě to tak nemusí vidět všichni. Např.: frontový bojovník – já tu byl první, já musím, já spěchám, já, já, já, UB pacient – úplný blbec: označení karty pacienta, který je nestandardní, lososi táhnout – proudy lidí jdoucí na návštěvu příbuzných ve špitále.

3.7.6 Černý humor – iocus niger

Černý humor je záležitost, kterou ne všichni akceptují. Jsou lidé, kteří se tomu zasmějí, ale také lidé, kteří jsou schopni se urazit. Člověk, který černý humor rád praktikuje, by měl umět odhadnout, v jakých situacích je a není vhodný. V medicíně má tento typ humoru za úkol odlehčit danou situaci. Když si vezmu lékaře, kteří pracují na pitevně nebo traumatologických odděleních a měli by všechn ten stres a dané události naplno prožívat, tak by se za chvíli psychicky zhroutili. Černý humor pro tento typ zaměstnanců je opravdu takovým odlehčujícím únikem od kruté reality. Jsou tu slova jako např.: dusiči – anesteziologové, záškrť – oběšenec, živola – živoucí mrtvola: umírající člověk.

3.7.7 Sprostá slova – vulgarismy

Ano, jsou to slova hrubá a nespolečenská, ale na druhou stranu jsou v některých situacích vysvobozující a dávají mnohdy pocit úlevy. Obzvlášť v medicíně, kde lékaři prakticky každý den bojují o život pacienta, pravidelně se setkávají se smrtí a boj s ní někdy bohužel prohrávají. Mnohdy jsou tato slova spojována právě se smrtí, ale také s nepříjemnými pacienty. V dotaznících jsem narazila na slova jako: vysírač – chronicky nespokojený pacient, nóbl dáma na čtyři – piča, poserse – nedočkavý pacient, který zvoní a zvoní, i když je plná čekárna, pacient exl – pacient zemřel.

3.7.8 Slova „polooplzlá“ – obscoena

Lékaři se někdy nemohou vyhnout slangu sexuálního charakteru. Některá slangová slova se snadno chápou jako dvojsmysly, ale není tomu tak. Např.: sestra říká lékařovi: Udělej mi to dítě. – chce vyšetřit dítě přednostně, malej zahnutej – preparační peán.

3.7.9 Slova znevažující – dehonestata

Těmihle slovy se oslovují lékaři hlavně mezi sebou. Řekla bych, že je to takové „popichování“ mezi kolegy. Např.: kundolízek – gynekolog, pičišťour – gynekolog, kundolog – gynekolog, stínopravec – rentgenolog, sup – hrubě operující chirurg, psichytrii – psychiatři.

3.7.10 Vyumělkovaná slova – artefakty

Řekla bych, že tato slova jsou parodií na pravé pojmenování věci. Jak píše Doležal, těchto slov je poměrně málo a jejich výskyt je užitečný, protože nutí se zamyslet i na etymologickou stránku termínu. Např.: eunuchální uzliny – nuchální: šíjové uzliny, fakultativní nemocnice – fakultní nemocnice, harapes – herpes, historický – hysterický, magnetická renesance – magnetická rezonance, momentálně zaostalý – mentálně zaostalý, multifekální oční čočky – multifokální oční čočky, nozokominální nákaza – nozokomiální: nemocniční nákaza, odporná ambulance – odborná ambulance.

3.7.11 Záměna smyslu – inversio in sensu

Záměna smyslu je také častým prvkem v medicíně. Např.: ležák – pacient poutaný na lůžku, tchyně – kleště k extrakci hlavice femuru (stehenní kosti), vodovodní potrubí – silná cévka, železa – kovový materiál k osteosyntézám, bezďák – pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo, šibenice – hrazda na přivázání intubační roury, kombajn – pacient s mnoha vyšetřeními, králík – nedonošenec.

3.7.12 Eponymická slova a slova s politickým podtextem

Tyto dva typy se moc nevyskytují. Z eponymických slov jsem našla z vytvořených slovníků jen slovo kolrauš – rektální alpinista/podržtaška, a ze slov s politickým podtextem také pouze jedno EKG – energie Klementa Gottwalda.

3.7.13 Hybrida – hybridní složeniny

„Hybridní složeniny se vyčleňují z ostatní slovní zásoby svou typickou vlastností, hybridností. Hybridním tvořením se rozumí spojování dvou nebo více slovotvorných prvků (základů, předpon a přípon) rozdílných co do původu, tj. domácích a přejatých, v jednom slově. Jsou tak tři typy hybridních slov: 1. spojení předpony cizího původu s domácím základem, 2. spojení domácího základu s příponou cizího původu, 3. složení cizího a domácího základu v jednom slově nebo naopak.“¹⁶ Občas se ve slangu vyskytují tzv. čecholatinismy. Slova takového typu u nás vytvořil Karel Čapek, jako je švestkytýda.

---

¹⁶ MEJSTŘÍK, Vladimír. *Naše řeč: Tzv. hybridní složeniny a jejich stylová platnost* [online]. 1965. 1-15 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5091>

V níže vytvořených slovnících jsou podobná slova. Např.: hovnytýda – pacient jde s nesmyslem, čurologie – urologické oddělení, serologie – nauka o průjmech.

3.7.14 Univerbizace

O univerbizaci jsem se v této práci už několikrát zmínila, ale ještě jsem nevysvětlila, co to přesně znamená. Je to proces, kdy z víceslovného pojmenování vzniká název jednoslovný. Univerbizací mohou vznikat jak složeniny, tak i homonymní výrazy. Jsou to slova jako dospávák – dospávací pokoj, lumbálka – lumbální punkce, močák – močový měchýř, emitka – emitní miska.

3.7.15 Zkratky a zkratková slova

Zkratková slova se v medicíně užívají ve větší míře než zkratky. Čím častěji se určitý pojem objevuje a zároveň čím je složitější, tím je větší pravděpodobnost, že bude zkrácen.

České zkratky: např.: permanenták – permanentní katetr PMK, RZP – sanita (Rychlá zdravotnická pomoc), IPŠ – individuum práce se štítící: označení v kartě pro informaci zdravotního personálu, UB pacient – úplně blbý pacient.

Zkratky z latiny: magor – titul Mgr. (magister).

Zkratky z řečtiny: dusiči – ARO (anesteziologicko-resuscitační oddělení – aisthesis, resuscitatio), EPKA – epiziotomie (nářez rodičky – episeion, tomé), ušonosohrtanoznalec – lékař ORL (Otorhinolaryngologické oddělení – otos, rhinos, laryn, logos), totálka – endoprotéza kloubu (zkr. totální endoprotéza-TEP – endon, prothesius), elcepelce – ERCP-endoskopická retrográdní cholangiopankreatografie (rentgenové vyšetření – endon, scopia, grafo, cholangia, angeion, pankreato, kreas), LAMA – laryngeální maska (larynx), EKG – energie Klementa Gottwalda (ElektroKardioGraf – kardia), triple j – ze zkratky AAA: abdominální aneurysma (aneurysma abdominální aorty – aneuryno, abdomen (latina)), opéčko – OPG rentgenový snímek (ortopantomogram), céčko – vitamín C (kyselina askorbová).

Zkratky z angličtiny: např.: cicka – sluchadlo CIC (completely in canal), ricka – sluchadlo typu RIC (receiver in canal), kulich – VIP pacient (very important person), ajťák – IT pracovník (Information Technology), tunel – CT vyšetření (Computer

Tomograph), vačice – V.A.C. systém drenáže (Vacuum Assisted Closure). (Hauser, 1980, s.25; Kábrt, 1984; Těšínská, 1988, s.204; Petráčková, 1998; Doležal, 1999, s.17-21; Pacovský, 2008, s.101; Cvrček, 2015, s.82-108; <https://www.zkratky.cz/>)

3.8 Lékařský slang a jeho názvy

Tento oddíl obsahuje slangové výrazy, které nazývají osoby, nemoci, medicínské obory, oddělení, zařízení, materiály, léky, nástroje, přístroje, prostředky, vyšetření, léčby, lékařské úkony, stavy pacientů a vše ostatní, co se týká zdravotnických zařízení. Opět ke každé kategorii uvádím vždy několik příkladů slangových slov z vypracovaných slovníků.

3.8.1 Názvy osob

Do této kategorie řadím názvy lékařů, pacientů, zdravotních sester a ostatních (personál, návštěva).

3.8.1.1 *Názvy lékařů*

mozkochirurg – neurochirurg, opravář psů – veterinář, dušezpytec – psycholog, ped'áček – milý dětský lékař, psichytrí – psychiatři, ušonosohrtanoznalec – lékař ORL, árař – anesteziolog.

3.8.1.2 *Názvy pacientů*

apend'our – pacient po apendektomii (po operaci slepého střeva), ušáci – pacienti z ORL oddělení, pacoš – pacient, ležák – pacient poutaný na lůžku, kombajn – pacient s mnoha vyšetřeními, pojištěnci – pacienti, lízač – pacient s p16 pozitivním tumorem mesopharyngu, bezďák – pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo, hotentof – pacient s poruchou řeči, krkavec – pacient, který má jícnový hlas, vysírač – chronicky nespokojený pacient, kulich – VIP pacient, slzopalička – chronická pacientka, pacient jde pod kudlu – jde na operaci, pacient odchází ze stolu – pacient není zrelaxovaný (začíná se budít), švestka – pacient s nízkou hladinou kyslíku, obludárium – nároční pacienti na jednom pokoji.

3.8.1.3 *Názvy zdravotních sester*

stanice – staniční sestra, lama – sestra na chirurgické ambulanci (podle lamy jako zvířete), běhna – obíhající sestra na sále, bělice – sálová sestra (podle bílého oděvu), instrumentářka – sálová sestra, sára – sestra z ÁRA, ouškoložka – sestřička, která vyšetřuje sluch novorozencům, podložka – zdravotní sestra.

3.8.1.4 Ostatní názvy osob

otče – starší pán, pičišťour – gynekolog, dusiči – anesteziologové, titul – doktor, zelený – anesteziologický tým (anesteziolog se sestrou), primka – prvorodička, polymorb – těžce nemocný pacient s mnoha chorobami, alkáč – alkoholik, fetka – uživatel drog, pipina – hloupá žena, pošuk – blázen, smažka – uživatel drog, bezďák – bezdomovec, králík – nedonošenec, břichatka – těhotná, fakan – malé dítě, pézetko – zlobivé dítě, auťák – autista, kyborg – uživatel kochleárního implantátu, pionýři – mladí doktoři, lososi táhnou – proudy lidí jdoucí na návštěvu příbuzných ve špitále.

3.8.2 Názvy nemocí

alois – appendix, alchajmr – Alzheimerova choroba, slepák – apenditida moribundus – nemoc „neznámého“ původu, externička – zánět zvukovodu, karas – rakovina, harapes – herpes, hepka – hepatitida virová infekční, móňa – mononukleóza, osteoporéza – osteoporóza: řídnutí kostí.

3.8.3 Názvy medicínských oborů, oddělení a zařízení

močovka – urologická ambulance, rehabka – rehabilitace, chirda – chirurgie, laborka – hematologická laboratoř, mikračka – mikrobiologická laboratoř, traumačka – traumatologické oddělení, špinavej sálek – oddělení septické chirurgie, čurologie – urologie, gynda – gynekologické oddělení, košus – rehabilitační ústav Košumberk, blázinec – psychiatrie, odmašťovna – protialkoholní léčebna, šačekc – psychiatrie, histolka – histologické oddělení, fakultativní nemocnice – fakultní nemocnice, odporná ambulance – odborná ambulance, ambina – ambulance

3.8.4 Názvy zdravotnického materiálu, léků, nástrojů, přístrojů a prostředků

bažant – močová láhev, fýzák – fyziologický roztok, peňoš – penicilin, teplotka – teplotní tabulka, uši – fonendoskop, baki – bach haus (nástroj), buničina – buničitá vata, emitka – emitní miska, fofrklacky – francouzské hole, gramec – gramofon (křeslo), jodovka – jodová dezinfekce, kapačka – infúze, kukátko – anoskop (kukátko na prohlédnutí análního otvoru), anesteziologická mašina – anesteziologický přístroj, bílý – succinyl (lék), budík – kardiostimulátor, mléko – propofol (lék), trubka – orotracheální tuba (intubační roura), žlutý – thiopental (lék při uspávání), fousy – vatové tampony na lokální umrtvení nosní dutiny, uchošťour – vata na drátku, krypl kára – invalidní vozík, podpytelník – pomůcka k podložení šourku, šampuska – sklenička na odběr moči, koza – vyšetřovací lehátko na gynekologii, teplouš – teploměr, malej zahnutej – preparační peán.

3.8.5 Názvy vyšetření, léčby, lékařských úkonů a stavů pacientů

sežehnout – ošetřit elektrokoagulací, dusit – uspávat, nahodit pacienta – oživit, odbouchnout – defibrilovat, sekce – císařský řez, dát čuchnout – krátkodobá anestezie, dolít pacienta – transfuze/dát tekutiny do infuze, bouchnout – udělat rentgenový snímek, opálit – udělat rentgenový snímek, přitlačit – přidat na expozici, dej mu fundu na nos – dej mu prakový obvaz na nos, děláme lapku – operujeme laparoskopii, děláme poslední věc – děláme poslední operaci, mám maso – mám preparát, podej mi fýzák – podej mi fyziologický roztok, vestibulár – vestibulologické vyšetření, direktka – direktní laryngoskopie, vazbit – vyvolávat akustickou zpětnou vazbu, chemo – chemoterapie, vymandlovat – operativně odstranit mandle, zakochrovat – použít k uzavření cévy Kocherovy klíštky, lahváč – laparoskopicky asistovaná hysterektomie, zarourovat – zaintubovat: zajistit dýchací cesty, lomák – preventivní vyšetření pracovníka lomu, direkto – direktní laryngoskopie, endoskopka – vyšetření endoskopickou metodou, kanálky – operace slzných cest, zastřelit někoho – defibrilovat, preventivka – preventivní vyšetření, vstupka – vstupní vyšetření.

3.8.6 Názvy ostatní

dospávák – dospávací pokoj, febrilky – febrilní křeče, močák – močový měchýř, pověsit pacienta – repozice kolesovy zlomeniny, přezovka – převozová sanita, sestra říká lékařovi: Udělej mi to dítě. – chce vyšetřit dítě přednostně, šípy – sanita, spinál – do páteřního kanálu se dává anestetikum (bdí, ale nic necítí), tlustý v tenkejch – vypjatá

situace, brýláč – recept na brýle, má v puse samé mrtvoly – pacient se zkaženým chrupem, mls – pacient jde mlsat, pacient jde na mikrolaryngoskopii, vegetace je nemocná – Dítě, které jde na operaci nosní mandle, je nemocné. rána kyše – rána hnisá, postrk – řidič nemocniční sanity, blizna – lebka, křivé děti – děti se skoliózou, umrdum trulum – žádný snímek navíc, alko – alkoholik: označení v kartě pro informaci zdravotního personálu, když se to sere, tak se to sere – opakovaně se nedaří, čmýra – menstruace, plácačky – odstáté boltce, chorák – chorobopis, kozy – prsa, séďa – sedimentace červených krvinek, serologie – nauka o průjmech, sterkorální parfém – zápach výkalů, plechárna – skříň s nástroji, šlapka – pedál, papíry – zdravotní dokumentace, rupna – podprsenka, částečka – částečná snímatelná náhrada. (Hubáček, 1979, s.103-105, Těšínská, 1988, s.202-203)

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Struktura slovníků

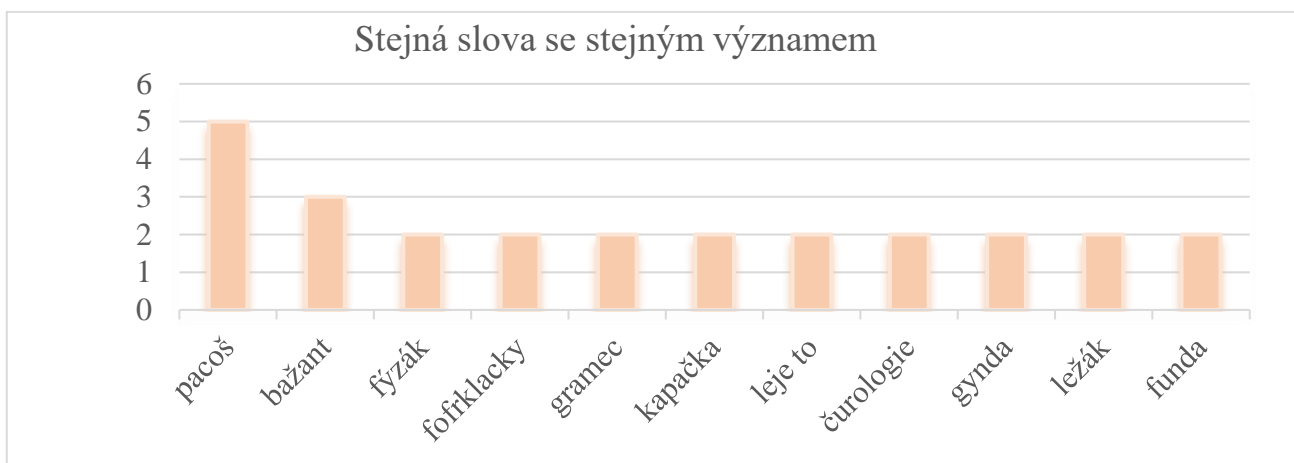
Vzhledem k množství materiálu jsem se rozhodla vytvořit dva slovníky. První je z výrazů shromážděných v Havlíčkově Brodě a druhý je z Prahy. Oba dva slovníky jsou abecedně řazeny podle oddělení a v každém oddělení je vždy abecedně seřazen seznam slov. U každého slova je vysvětlen jeho význam. Slova a jejich významy jsou napsány tak, jak je psali respondenti v dotaznících, nic není upravováno. Vedle významů se občas vyskytují závorky, v kterých je dovysvětlení daného slova, které respondenti také psali sami.

O samotných respondentech a dotaznících jsem se již zmínila v kapitolách: O metodě výstavby dotazníku, Zvolení okruhů respondentů, Počet respondentů a Způsob práce s respondenty.

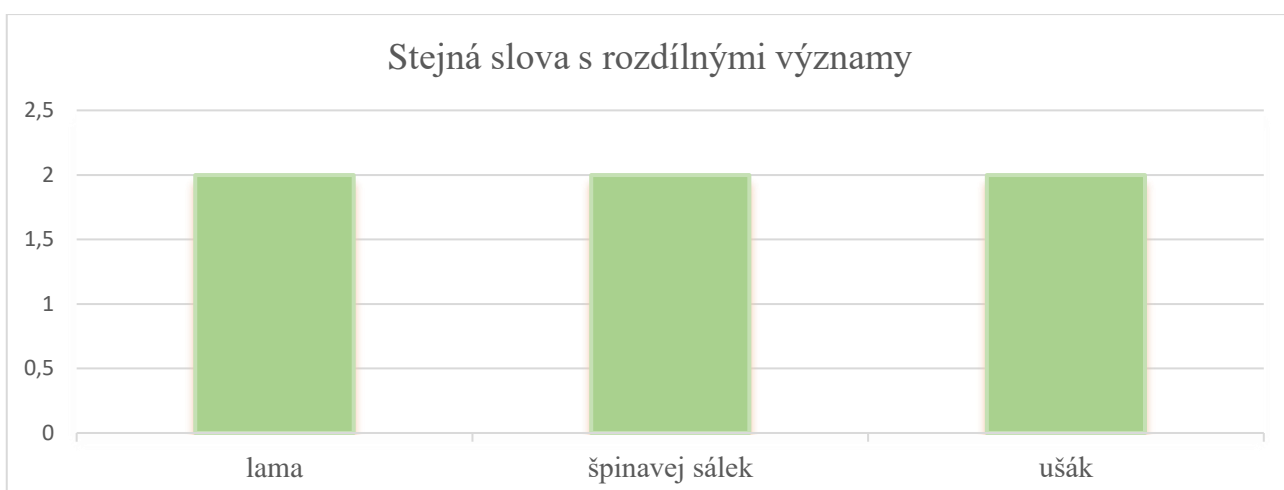
4.2 Analýza výskytu slov z nemocnice v Havlíčkově Brodě

Z dotazníků, které se mi vrátily zpět, tedy 14 dotazníků z dvaceti z Havlíčkova Brodu a 22 dotazníků z třiceti z Prahy se dozvídám, ve kterých slovech se respondenti nejpočetněji shodují. Tato slova rozdělují do tří kategorií. (Slova mám zvýrazněná tučně a kurzívou pro jejich lepší přehlednost).

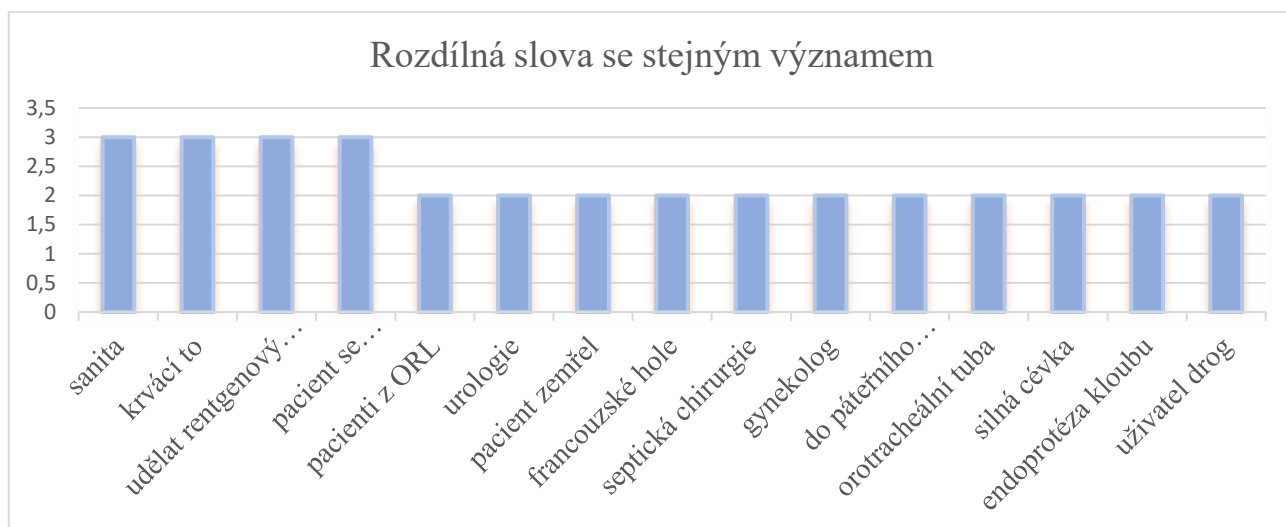
V první kategorii jsou slova, která se stejně píší a stejně zní a mají stejný význam: *pacoš* – pacient (5x), *bažant* – nádoba na moč (3x), *fýzák* – fyziologický roztok (2x), *fofrklacky* – francouzské hole (2x), *gramec* – klozetové křeslo (2x), *kapačka* – infúze (2x), *leje to* – krvácí to (2x), *čurologie* – urologie (2x), *gynda* – gynekologické oddělení (2x), *ležák* – pacient poutaný na lůžku (2x), *funda* – prakový obvaz (2x).

Ve druhé kategorii jsou slova, která se stejně píší a stejně zní, ale mají odlišné významy: **lama** – 1. sestra na chirurgické ambulanci, 2. laryngeální maska, **špinavej sálek** – 1. septický sálek, 2. oddělení septické chirurgie, **ušák** – 1. otorinolaryngolog, 2. hospitalizovaný ušní pacient.

Ve třetí kategorii jsou slova odlišná, ale mají stejný význam: **sanita** – 1. erzeta, 2. šípy, 3. RZP, **krváčí to** – 1. leje to, 2. teče to, 3. chčije to, **pacient se zkaženým chrupem** – 1. hřbitov v puse, 2. má v puse samé mrtvolky, 3. zubní hřbitov, **pacienti z ORL** – ušák, ušáci, **pacient zemřel** – 1. exnul, 2. je tuhej, **francouzské hole** – 1. fofrklacky, francky, **septická chirurgie** – 1. špína, 2. špinavej sálek, **gynekolog** – 1. kundolízek, 2. pičíšťour, **do páteřního kanálku se dá anestetikum** – 1. poloviční narkóza, 2. spinál, **orotracheální tuba** – 1. roura, 2. trubka, **silná cévka** – 1. hadice, 2. vodovodní potrubí, **endoprotéza kloubu** – 1. tepka, 2. totálka, **uživatel drog** – 1. fetka, 2. smažka.

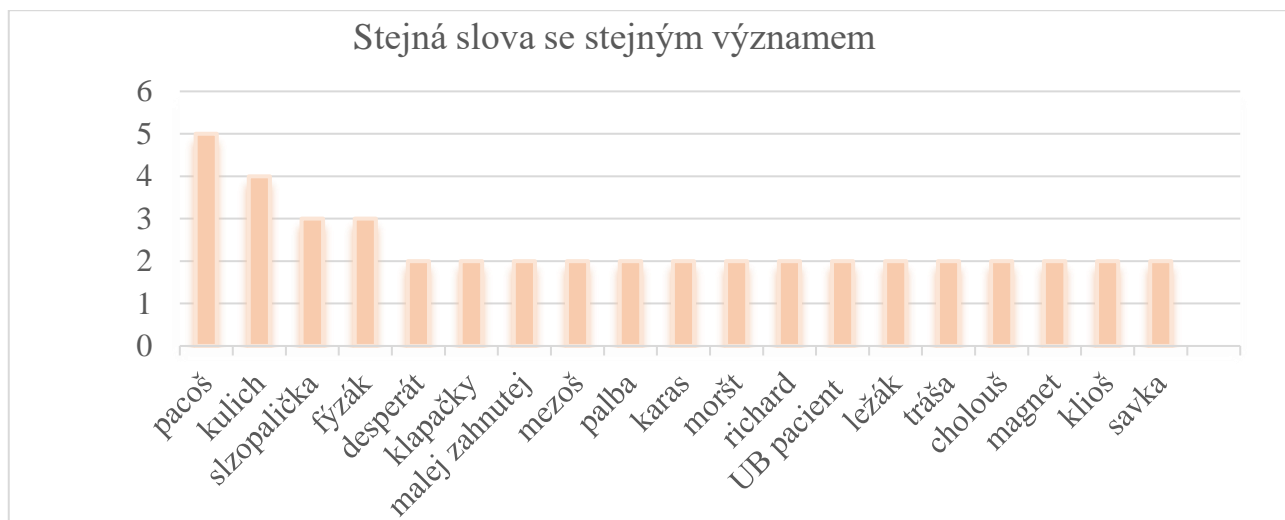

Z grafů mohu vyčíst, že nejvyšší počet slov se nachází ve třetí kategorii, tedy v rozdílných pojmenováních, které označují stejný význam. Jsou tu čtyři pojmenování (sanita, krvácí to, udělat rentgenový snímek, pacient se zkaženým chrupem), které respondenti nazývají jinými výrazy třemi způsoby a dalších jedenáct pojmenování se dá říct dvěma způsoby. Naopak nejméně výrazů je ve stejných slovech, které mají odlišný význam a všechna slova z této druhé kategorie mají vždy dva významy. Na druhém místě podle počtu slov jsou stejná slova se stejným významem. Tady je vidět, že nejčastější slangové slovo, které respondenti používají je *pacoš* ve významu pacient, v dotaznících se vyskytuje pětkrát. Dalším evidentně nejužívanějším slovem je *bažant*, který tu je třikrát, ostatních devět slov je po dvou. Abych to shrnula, tak celkový počet slov, které mají minimálně dvě varianty pojmenování, je 29 z celkového počtu 173 slov od brodských respondentů.

4.3 Analýza výskytu slov z polikliniky Medico v Praze

Tato slova dělím do stejných tří kategorií, jako v předchozím oddíle. Vzhledem k množství slov jsem ve třetí kategorii zvolila jiný typ grafu. V první kategorii se nachází slova, která se stejně píšou, stejně zní a mají stejný význam: *pacoš* – pacient (5x), *kulich* – VIP pacient (4x), *szopalička* – chronická pacientka (3x), *fýzák* – fyziologický roztok (3x), *desperát* – vyžilý pacient, kuřák a alkoholik (2x), *klapačky* – odstáté uši (2x), *malej zahnutej* – preparační pean (2x), *mezoš* – mesocain (2x), *palba* – koagulace (2x), *karas* – zhoubný karcinom (2x), *moršt* – hnědavá tekutina (2x), *richard* – dárek od pacienta (2x), *UB pacient* – úplně blbý pacient (2x), *ležák* – nepohyblivý pacient (2x), *tráša* –

tracheostomie (2x), **cholouš** – cholesteatom (2x), **magnet** – magnetická rezonance (2x), **klioš** – klient (2x), **savka** – odsávačka (2x)

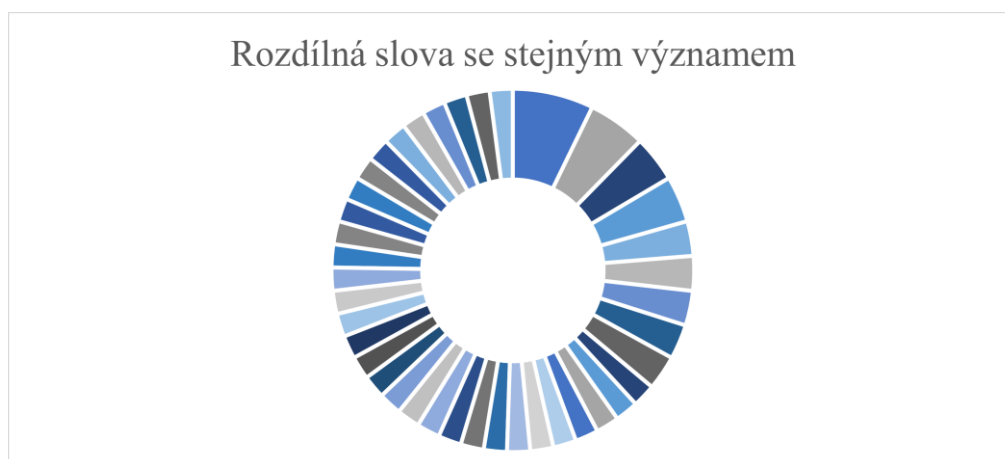
Ve druhé kategorii jsou slova, která se stejně píší a stejně zní, ale mají odlišné významy: **céčko** – 1. krční páteř, 2. vitamín C, 3. pojízdný RTG přístroj, 4. vir hepatitidy C, **číslo** – 1. vedoucí lékař, 2. označení pacienta číslem, kolikátý jede na sál, **moršt** – 1. obsah cysty štítné žlázy, 2. hnis, **jednička** – 1. pacient, který přišel poprvé na kliniku, 2. vstupní vyšetření, **trachča** – 1. tracheotomie, 2. tracheostomie, **cholouš** – 1. cholesteatom, 2. cholesterol.

Ve třetí kategorii jsou slova odlišná, ale mají stejný význam: **chlapecké přirození** – 1. edoušek, 2. frantík, 3. pind'ľa, 4. pind'our, 5. pipánek, 6. šulínek, 7. zvoneček, **nedočkavý pacient** – 1. poserse, 2. prudič, 3. frontový bojovník, 4. štančna, 5. divočák, **anesteziolog** – 1. škrtič, 2. zaklínač hadů, 3. árař, 4. uspávač, **tlustí lidé** – 1. víla Amálka,

2. keporkak, 3. velryba, 4. vorvaň, **pacient** – 1. pojištěnec, 2. pacoš, 3. duše, **pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo** – 1. bezďák, 2. neplatič, 3. socka, **direktní laryngoskopie** – 1. direktna, 2. direktno, 3. mls, **odstáté uši** – 1. plácačky, 2. radary, 3. klapačky, **nepříjemný pacient** – 1. koks, 2. pekus, 3. dobytek, **alkoholik** – 1. alko, 2. desperát, **skalpel** – 1. nůž, 2. nožejk, **pacient, který má jícnový hlas** – 1. krkač, 2. krkavec, **palba** – 1. koagulace, 2. elektrokauter, **zdravotní sestra** – 1. podložka, 2. ségra, **VIP pacient** – 1. kulich, 2. šolichy, **velmi úzkostní pacientka** – 1. slzopalička, 2. i slzy pálí, **tracheostomická kanyla** – 1. trubka, 2. slovník, **tampon zachycený pevně v nástroji na sušení operačního pole** – 1. tufr, 2. tupfr, **hloupý pacient** – 1. UB pacient, 2. tudor, **operativně odstranit mandle** – 1. vymandlovat, 2. atěčko, **laryngeální maska** – 1. sasík, 2. LAMA, **psychiatrie** – 1. blázinec, 2. šaškec, **titul Mgr.** – 1. magor, 2. megera, **pacient zemřel** – 1. pacient exl, 2. exnul, **pacient, který všechno ví, je to vůl** – 1. tak toho bych chtěla mít doma, 2. aktivista, **místnost, kde se aplikuje mast EMLA** – 1. emlárna, 2. emličkárna, **vstupní vyšetření** – 1. jednička, 2. vstupka, **širokohrdlá lékovka s uzávěrem** – 1. erděčko, 2. opodeldočka, **tracheostomie** – 1. trachča, 2. tráša, **páchnoucí pacient** – 1. casus socialis, 2. koksák, **zlobivé dítě** – 1. pézetko, 2. šklebák, **magnetická rezonance** – 1. magnet, 2. magnetická renesence, **dívka ochotná se sblížit** – 1. benzen, 2. jukunda, **pacient s bolestmi v bedrech** – 1. hexnšús, 2. houser, **injekce** – 1. pichna, 2. včelička, **rentgenový snímek** – 1. sprostý snímek, 2. opěčko, **cévní svorka** – 1. bambuska, 2. bulldog, **zahnuté nůžky** – 1. čičky, 2. hokejky, **vedoucí lékař** – 1. číslo, 2. flákač, tampon s betadinou – 1. hnědák, 2. řiťolezec, **V.A.C. systém drenáže** – 1. houba, 2. vačice.

Co se týče nejvyššího počtu slov, tak to opět vyhrává třetí kategorie. Je v ní celkem čtyřicet slov. Je tu jeden výraz, který má dalších sedm pojmenování a tím je chlapecké přirození, pak následuje výraz nedočkavý pacient se svými dalšími pěti pojmenováními. Další dva výrazy mají čtyři pojmenování, pět výrazů má tři pojmenování a zbytek už jen dvě. Opět stejná slova s rozdílnými významy jsou nejméně početná. Čtyři významy má slovo céčko a všechny ostatní mají vždy významy dva. Nejčastější slangové slovo z druhé kategorie je znovu pacoš, který má stejný počet výskytu v dotaznících jak z Havlíčkova Brodu, tak z Prahy. Druhým slovem, které se vyskytuje čtyřikrát je kulich, další dvě slova se objevují třikrát a zbytek slov už je opět po dvojicích. Dohromady se tu vyskytuje 60 slov, které mají minimálně dvě formy pojmenování z celkového počtu 345 slov od pražských respondentů.

4.4 Slovník – NEMOCNICE HAVLÍČKŮV BROD

Dětské oddělení (lékaři a zdravotní sestry):

apend'our – pacient po apendektomii (po operaci slepého střeva)

bažant – močová láhev

dospávák – dospávací pokoj

febrilky – febrilní křeče

fýzák – fyziologický roztok

glymča – glykémie (hladina cukru v krvi)

lumbálka – lumbální punkce

močák – močový měchýř

močovka – urologická ambulance

peňoš – penicilin

pind'our – penis

rehabka – rehabilitace

stanice – staniční sestra

sterilka – centrální sterilizace

teplotka – teplotní tabulka

teplotuje – má teplotu

ušáci – pacienti z ORL oddělení

uši – fonendoskop

Chirurgická ambulance zdravotní sestry:

baki – bach haus (nástroj)

buničina – buničitá vata

čistej sálek – aseptický sálek

emitka – emitní miska

erzeta – záchranka

exnul – zemřel

fofrklacky – francouzské hole

gramec – gramofon (křeslo)

chirda – chirurgie

je tuhej – zemřel

jodovka – jodová dezinfekce

kapačka – infúze

kukátko – anoskop (kukátko na prohlédnutí análního otvoru)

laborka – hematologická laboratoř

lama – sestra na chirurgické ambulanci (podle lamy jako zvířete)

mikračka – mikrobiologická laboratoř

otče – starší pán

pacoš – pacient

permanent'ák – permanentní katetr PMK

pověsit pacienta – repozice kolesovy zlomeniny

převozka – převozová sanita

samošuk – kožní rozvěrač

sestra říká lékařovi: Udělej mi to dítě. – chce vyšetřit dítě přednostně

sterilko – sterilní krytí

špinavej sálek – septický sálek

traumačka – traumatologické oddělení

vyřezávka – excize

Chirurgické oddělení (zdravotní sestry a lékaři):

bliknout – osnímkovat, zrentgenovat

chčije to – krvácí to

kapačka – infuze

kundolizek – gynekolog

leje to – krvácí to

pičišťour – gynekolog

placpauch – dehiscence laparotomie (rozříznutí břicha, když se rána nehojí a rozevře se, z NJ Platzbauch)

RZP – sanita

sežehnout – ošetřit elektrokoagulací

šípy – sanita

špína – oddělení septické chirurgie

špinavej sálek – oddělení septické chirurgie

štilek – preparační tampón v nástroji (z NJ Stieltupfer)

teče to – krvácí to

tunel – CT vyšetření

ušák – otorhinolaryngolog

Kolektiv ARO:

alois – appendix

anesteziologická mašina – anesteziologický přístroj

běhna – obíhající sestra na sále

bělice – sálová sestra (podle bílého oděvu)

bílý – succinyl (lék)

budík – kardiostimulátor

čurologie – urologie

dusiči – anesteziologové

dusit – uspávat

instrumentářka – sálová sestra

lama – laryngeální maska

mléko – propofol (lék)

nafedrovat – hluboká narkóza

nahodit pacienta – oživit

odbouchnout – defibrilovat

pacient jde pod kudlu – jde na operaci

pacient odchází ze stolu – pacient není zrelaxovaný (začíná se budít)

pacoš – pacient

poloviční narkóza – do páteřního kanálu se dává anestetikum (bdí, ale nic necítí)

roura – orotracheální tuba (intubační roura)

spinál – do páteřního kanálu se dává anestetikum (bdí, ale nic necítí)

šibenice – hrazda na přivázání intubační roury

švestka – pacient s nízkou hladinou kyslíku

titul – doktor

tlustý v tenkejch – vypjatá situace

trubka – orotracheální tuba (intubační roura)

zelený – anesteziologický tým (anesteziolog se sestrou)

žlutý – thiopental (lék při uspávání)

Kolektiv gynekologického oddělení:

EPKA – epiziotomie (nářez rodičky)

gynda – gynekologické oddělení

krevňák – krevní obraz

primka – prvorodička

sekce – císařský řez

Kolektiv očního oddělení (zdravotní sestry a lékaři):

brýláč – recept na brýle

pacoš – pacient

sára – sestra z ÁRA

stacík – stacionář (příprava pacienta k operaci)

vitroška – vitrektomie (oční operace)

Kolektiv ORL:

fousy – vatové tampony na lokální umrtvení nosní dutiny

funda – prakový obvaz

hřbitov v puse – pacient se zkaženým chrupem

ležák – pacient poutaný na lůžku

má v puse samé mrtvolky – pacient se zkaženým chrupem

mls – pacient jde mlsat, pacient jde na mikrolaryngoskopii

ouškoložka – sestřička, která vyšetřuje sluch novorozencům

pálení – kauterizace

uchošour – vata na drátku

ušák – hospitalizovaný ušní pacient

vegetace je nemocná – Dítě, které jde na operaci nosní mandle, je nemocné.

zubní hřbitov – pacient se zkaženým chrupem

Kolektiv ortopedického oddělení (zdravotní sestry a lékaři):

armír – jehelec s jehlou

bažant – nádoba na moč

dát čuchnout – krátkodobá anestezie

dolít pacienta – transfuze/dát tekutiny do infuze

fofrklacky – berle

francky – francouzský hole

gramec – klozetové křeslo

hadice – silná cévka

košus – rehabilitační ústav Košumberk

krotitelka – rehabilitační pracovnice

krypl kára – invalidní vozík

nůž – skalpel

obludárium – nároční pacienti na jednom pokoji

podpytelník – pomůcka k podložení šourku

polymorb – těžce nemocný pacient s mnoha chorobami

rána kyše – rána hnisá

šampuska – sklenička na odběr moči

tepka – endoprotéza kloubu (zkr. totální endoprotéza-TEP)

tchýně – kleště k extrakci hlavice femuru (stehenní kost)

totálka – endoprotéza kloubu (zkr. totální endoprotéza-TEP)

vodovodní potrubí – silná cévka

železa – kovový materiál k osteosyntézám

Kolektiv sanitní služby:

alchajmr – Alzheimerova choroba

alkáč – alkoholik

bažant – nádoba na moč

depka – deprese

fetka – uživatel drog

gynda – gynekologické oddělení

lednice – chladič box pro prevoz zmraženého materiálu

ležák – nepohyblivý pacient

pacoš – pacient

pipina – hloupá žena

postrk – řidič nemocniční sanity

pošuk – blázen

slepák – apenditida

smažka – uživatel drog

Kolektiv z rentgenu:

bezďák – bezdomovec

blizna – lebka

bouchnout – udělat rentgenový snímek

bukyna – Buckyho clona

céčko – C-rameno rentgenového zesilovače záření

čurologie – urologické oddělení

elcepelce – ERCP-endoskopická retrográdní cholangiopankreatografie (rentgenové vyšetření)

hovnytýda – pacient jde s nesmyslem

kombajn – pacient s mnoha vyšetřeními

králík – nedonošenec

křivé děti – děti se skoliózou

moribundus – nemoc „neznámého“ původu

na stojáka – snímek u vertigrafu

o mrdáneček – posunout o kousek

opálit – udělat rentgenový snímek

pacoš – pacient

pojízdnák – pojízdný rentgen

přitlačit – přidat na expozici

umrdum trulum – žádný snímek navíc

vyfikundace – zvláštní nesmyslné vyšetření (vyšetření pro vyšetření)

Sálové sestry:

dej mu fundu na nos – dej mu prakový obvaz na nos

děláme lapku – operujeme laparoskopii

děláme poslední věc – děláme poslední operaci

leje to – krvácí to

mám maso – mám preparát

podej mi fýzák – podej mi fyziologický roztok

4.5 Slovník – POLIKLINIKA MEDICO PRAHA

Ambulantní chirurgie (lékař):

alko – alkoholik: označení v kartě pro informaci zdravotního personálu

edoušek – chlapecké přirození

fíknutí – rozříznutí

frantík – chlapecké přirození

IPŠ – individuuum práce se štítící: označení v kartě pro informaci zdravotního personálu

když se to sere, tak se to sere – opakovaně se nedaří

nůž – skalpel

pálení – elektrokoagulace

pind'a – chlapecké přirození

pind'our – chlapecké přirození

pipánek – chlapecké přirození

pojištěnci – pacienti

šulínek – chlapecké přirození

včelička – injekce

zvoneček – chlapecké přirození

Dětské oddělení (2 lékařky):

áčko – adenotomie

břichatka – těhotná

čmýra – menstruace

DANA – nitroděložní tělísko

externička – zánět zvukovodu

fakan – malé dítě

koza – vyšetřovací lehátko na gynekologii

pézetko – zlobivé dítě

sopel – rýma

výškrab – kyretáž

Foniatrické oddělení (lékař):

audiák – audiogram

auťák – autista

lízač – pacient s p16 pozitivním tumorem mesopharyngu

percepčka – percepční nedoslýchavost

řečovka – slovní audiometrie

vestibulár – vestibulologické vyšetření

Foniatrické oddělení (zdravotní sestry):

bezďák – pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo

cicka – sluchadlo CIC (completely in canal)

direktník – direktní laryngoskopie

hotentof – pacient s poruchou řeči

krákač – pacient s chrapotem

krkač – pacient, který má jícnový hlas

krkavec – pacient, který má jícnový hlas

kyborg – uživatel kochleárního implantátu

neplatič – pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo

onasis – pacient, který chce jen to nejlepší sluchadlo

pekárna – přístroj na diagnostiku sluchadla

plácačky – odstáté boltce

radary – odstáté boltce

ricka – sluchadlo typu RIC (receiver in canal)

rohlík – závěsné sluchadlo

socka – pacient, který chce bezdoplatkové sluchadlo

spermie – redukce k propojení sluchadel

vazbit – vyvolávat akustickou zpětnou vazbu

vysírač – chronicky nespokojený pacient

Chirurgické oddělení (lékaři):

dipík – dipidolor

dušiči – ARO

chčije to – krvácí to

chorák – chorobopis

klapačky – odstáté uši

kozy – prsa

malej zahnutej – pean

mastič – monopolární koagulace

mezoš – mesocain

mozkochirurg – neurochirurg

nóbl dáma na čtyři – piča

opravář psů – veterinář

palba – koagulace

pionýři – mladí doktoři

podložka – zdravotní sestra

subclavka – centrální žíla

teplouš – teploměr

Chirurgické oddělení (zdravotní sestry):

dupcingr – nějaký nástroj

chemo – chemoterapie

chrchel – hlenovitý sekret

karas – rakovina

koks – nepříjemný pacient

kulich – VIP pacient

malej zahnutej – preparační peán

mont'ák – montovaný podvaz: vlákno zachycené v klíšťkách, aby bylo možné podvázat krvácející cévu v hloubce

moršt – hnědavá tekutina

moršt – obsah cysty štítné žlázy

richard – dárek od pacienta

sasík – laryngeální tubus

slzopalička – chronická pacientka

škrtič – anesteziolog

trachča – tracheotomie

trubka – tracheostomická kanyla

tufř – tampon zachycený pevně v nástroji na sušení operačního pole

tupřř – tampon zachycený pevně v nástroji na sušení operačního pole

UB pacient – úplně blbý pacient

vymandlovat – operativně odstranit mandle

zaklínač hadů – anesteziolog

zakochrovat – použít k uzavření cévy Kocherovy klíšťky

zalít pacienta – podat infuzi

Kolektiv ARO:

fýzák – fyziologický roztok

jedy – opiáty

lahváč – laparoskopicky asistovaná hysterektomie

LAMA – laryngeální maska

mlíko – propofol: lék pro úvod do celkové anestezie

roura – kanyla pro brachiální intubaci

šlahoun – katetr

zarourovat – zaintubovat: zajistit dýchací cesty

Kolektiv sanitní služby:

ajčky – gumové rukavice

blázinec – psychiatrie

cukrovkář – diabetik

černí havrani – pohřební služba

jde s bábovkou – pacientka na gynekologii

jde s píšťalou – pacient na urologii

kozograf – mamograf

kundolog – gynekolog

letenka – průkaz k převozu sanitou

ležák – ležící pacient

magor – titul Mgr.

megera – titul Mgr.

odmašťovna – protialkoholní léčebna

pacient exnul – pacient zemřel

revmaklacky – berle

rychlonožka – pomalý pacient

šaček – psychiatrie

Kolektiv z rentgenu:

aktivista – pacient, který všechno ví, všechno zná, všude byl a my to děláme špatně

bederka – bederní páteř

céčko – krční páteř

frontový bojovník – já tu byl první, já musím, já spěchám, já, já, já

knedlo, zelo, vepřo – velmi pomalý počítač

krvák – krvavý úraz

kulich – VIP pacient

labuťák – dlouhý krk

lomák – preventivní vyšetření pracovníka lomu

poserse – nedočkavý pacient, který zvoní a zvoní, i když je plná čekárna

přejel ho parní válec – snímkování celého člověka: lebka, c+th+ls+pal hemithorax

siky – sakroiliakální skloubení

tak tohle bych chtěla mít doma – děsnej vůl

víla Amálka – silně obézní paní

žabák – projekce Löwensteina na kyčle

Kožní oddělení (zdravotní sestra):

bazoš – bazaliom

depka – depilace

emlárna – místnost, kde se aplikuje mast EMLA

emličkárna – místnost, kde se aplikuje mast EMLA

fýzák – fyziologický roztok

histolka – histologické oddělení

hydrouš – hydrocortison

jednička – pacient, který přišel poprvé na kliniku

květák – bradavice

mašličky – stripy

medina – lékařská fakulta

osekat kořeny – pacient zapustil kořeny, je potřeba je osekát

spinoš – spinaliom

šití – sutura: šicí materiál

šťancna – průbojník

véboš – Vbeam: cévní laser

Obvodní lékař:

céčko – vitamín C

erdéčko – širokohrdlá lékovka s uzávěrem

fraxík – fraxiparine

helijant'ák – helianthi oleum raffinatum: slunečnicový olej

ibáč – ibalgin

listovka – kyselina listová

mult'ák – multivitamin

opodeldočka – širokohrdlá lékovka s uzávěrem

pacoš – pacient

rajbšal – třecí miska

ORL ambulance (lékař):

dobytek – nepříjemný pacient

kulich – VIP pacient

pacient exl – pacient zemřel

pacoš – pacient

pekus – nepříjemný pacient

richard – hmotná pozornost lékaři

trachča – tracheostomie

ORL ambulance (lékařka):

casus socialis – páchnoucí pacient

koksák – páchnoucí pacient

krkitída – jakási neurčitá bolest v krku

lososi táhnou – proudy lidí jdoucí na návštěvu příbuzných ve špitále

mágo – MgSO₄ do infuze

ondatra – ondansetron

pacoš – pacient

šklebák – obzvláště protivné dítě

tudor – obzvláště natvrdlý pacient

ORL kolektiv (zdravotní sestry a lékaři):

atéčko – operace nosní mandle

číslo – označení pacienta číslem, kolikátý jede na sál

desperát – pacient alkoholik, kuřák, sociálně slabší skupina

desperát – vyžilý pacient, kuřák, alkoholik

direkto – direktní laryngoskopie

divočák – neklidný pacient

endoskopka – vyšetření endoskopickou metodou

cholouš – cholesteatom

cholouš – cholesteatom

i slzy pálí – velmi úzkostní pacientka

kanálky – operace slzných cest

kanyláč – pacient, který nosí tracheostomickou kanylu

karas – zhoubný karcinom

klapačky – odstávající uši

kysat – hnisat

ležák – nepohyblivý pacient

magnet – magnetická resonance

marginálka – marginální větev lícního nervu

mls – mikrolaryngoskopie

moršt – hnis

myška – mladá a pěkná pacientka

polykač – pacient s dysfagií

slintač – pacient s onemocněním slinných žláz

slzopalička – pacientka s polymorfními stesky

slzopalička – velmi úzkostní pacientka

šolichy – pacienti domluveni přednostně k danému lékaři

tráša – tracheostomie

tři jedna – označení pacienta podle pokoje a postele, na které leží

UB pacient – úplný blbec: označení karty pacienta, který je nestandardní

vrtič – pacient se závratěmi

ORL přednosta kliniky:

benzen – dívka ochotná na sblížení

bifekální brýle – bifokální brýle na blízko i dálku

brzda – menstruační vložka

dušezpytec – psycholog

EKG – energie Klementa Gottwalda

eráky – červené krvinky

eunuchální uzliny – nuchální: šíjové uzliny

fakultativní nemocnice – fakultní nemocnice

fňukna – houkající sanitka

gicht – dna/pakostnice

glymča – hladina glukózy v krvi

harapes – herpes

hepka – hepatitida virová infekční

hexnšús – pacient s bolestmi v bedrech

historický – hysterický

houser – pacient s bolestmi v bedrech

hovnopatie – homeopatie

huka – hovno jako ruka

cholouš – cholesterol

jaterní testes – jaterní testy

jogurt'áky – velmi silné brýle

jukunda – dívka ochotná na sblížení

k posrání – poměry, situace, plat

kedra – narkomanka

keporkak – monstrózně obézní člověk

kolrauš – rektální alpinista/podržtaška

kykyrys – mikrob

lakatoš – laktát

leukáče – bílé krvinky

magnet – magnetická rezonance

magnetická renesance – magnetická rezonance

malacky – encefalomalacie po krváčení do mozku

momentálně zaostalý – mentálně zaostalý

móňa – mononukleóza

mudra – lékařka

multifekální oční čočky – multifokální oční čočky

náhubek – ústní rouška

norák – noradrenalin

nozokominální nákaza – nozokomiální: nemocniční nákaza

nozokomouš – pacient, který onemocněl nemocniční nákazou

odporná ambulance – odborná ambulance

orcheoklázie – kobereček u šéfa po zjevné chybě

osteoporéza – osteoporóza: řídnutí kostí

pásák – zoster: pásový

pasonetka – víkendová služba: pátek, sobota, neděle

peďáček – milý dětský lékař

pichna – injekční stříkačka

pohlavní pokrytectví – operační čepička

psychytrii – psychiatři

puzzle (pazl) – polytrauma

séd'a – sedimentace červených krvinek

serologie – nauka o průjmech

sonar – sonografie: ultrazvuk

sprostý snímek – rentgenový prostý snímek

sterkorální parfém – zápach výkalů

stínopravec – rentgenolog

sup – hrubě operující chirurg

širokopestrá antibiotika – širokospektrá antibiotika

šuple – předsunutá dolní čelist

triorchis – potentní muž

ušonosohrtanoznalec – lékař ORL

velryba – monstrózně obézní člověk

vorvaň – monstrózně obézní člověk

vysoká kanalizační – bývalá fakulta hygienicko epidemieologická, dnes 3.LF UK

zastřelit někoho – defibrilovat

záškrt – oběšenec

živola – živoucí mrtvola: umírající člověk

Ortopedie (lékaři a zdravotní sestry):

ambina – ambulance

árař – anesteziolog

bambuska – cévní svorka

bulldog – cévní svorka

céčko – pojízdný RTG přístroj

céčko – vir hepatitidy C

čičky – zahnuté nůžky

číslo – vedoucí lékař

duše – pacient

fepoš – femoropopliteální bypass

flákač – vedoucí lékař

granát – sací podtlakový drén s jímací nádobou

grill – předání služby

hnědáček – tampon s betadinou

hokejky – zahnuté nůžky

holítko – jednorázová žiletka

houba – V.A.C. systém drenáže

karoška – endarterektomie carotis interna

klioš – klient

ligoška – ligatura

mezoš – mesocain

nožejk – skalpel velikosti 21

pacoš – pacient

palba – elektrokauter

perouš – H₂O₂

plechárna – skříň s nástroji

rozvírko – rozvěrač tkání

řit'olezec – tampon s betadinou

savka – odsávačka

ségra – zdravotní sestra

šlapka – pedál

šunt – arteriovenózní zkrat pro hemodialýzu

triple j – ze zkratky AAA: abdominální aneurysma

vačice – V.A.C. systém drenáže

vatra – anesteziologický přístroj

Sálové sestry:

apač – APAURIN: anxiolytika

bažant – močová láhev

čuron – furosemid diuretikum

dospávák – dospávací pokoj

emitka – emitní miska

fýzák – fyziologický roztok

horáč – horadrenalin

kulich – protekční pacient

kvadroš – kvadruplegik

pacoš – pacient

palič – operátor s laserem (Dr.Moravec-pořád něco pálí)

papíry – zdravotní dokumentace

paroš – paraplegik

prudič – neustále vyzvánějící pacient

roháč – rohypnol

rupna – podprsenka

savka – odsávačka

sentinelka – sentinelová uzlina

slovník – tracheostomická kanyla

tráša – tracheostomie

uspávač – anesteziolog

Zubní oddělení:

ajt'ák – IT pracovník

akuťák – akutní pacient

celkovka – celková anestezie

cé'ó – CT vyšetření

částečka – částečná snímatelná náhrada

endo – endodontické ošetření: ošetření kořenového systému zubu

jednička – vstupní vyšetření

klioš – klient

kořenovka – litá kořenová inlej

košilky – eurofolie

krikri – druh pák na extrakci zubu

laborka – laboratoř

opéčko – OPG rentgenový snímek

paroška – parodontitida

pendík – dens pendens: volný člen

preventivka – preventivní vyšetření

raspátko – raspatorium

steril – sterilizační místnost

šnek – zahrnutá savka

totálka – celková snímatelná náhrada

vstupka – vstupní vyšetření

5 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo sestavit dva co nejobsáhlejší abecedně řazené slovníky slangových výrazů z lékařského prostředí podle dvou daných míst a jednotlivých oddělení. Slangová slova se podařilo nashromáždit pomocí dotazníků, které respondenti poctivě vyplnili. Občas se vyskytl problém a to ten, že se některé slangové výrazy daly hůř přečíst, naštěstí tento nedostatek zachránila buď lupa nebo tatínek. Dalším cílem bylo tato slova analyzovat z hlediska výskytu, tedy, které konkrétní výrazy jsou pro respondenty co nejužívanější a zároveň zjistit, zda mají stejné nebo odlišné významy. K tomuto úkolu se dobře uplatnily již zpracované slovníky, ve kterých se lépe orientovalo a grafy, které nejen slouží k vyznačení nejčastěji užívaných slangových slov, ale také k lepší přehlednosti.

Myslím si, že přínosem mé bakalářské práce jsou zpracované slovníky slangových výrazů, i když jsou pouze ze dvou měst, přesto nám představují zajímavý pohled na slovní zásobu z lékařského prostředí, u které se dá říct, že je bez hranic. Poukazuje svou kreativitou a odvážností na situace z lékařského života, se kterými je člověk běžně v kontaktu. Analýza slov z pohledu výskytu je podle mého názoru také velmi zajímavá, můžeme tu vidět, které výrazy jsou nejužívanější, které mají stejný nebo naopak odlišný význam anebo narazíme dokonce na více pojmenování pro jednu určitou věc. Tímto způsobem si máme možnost rozšířit svou slovní zásobu nebo si také ujasnit, co daný výraz znamená nebo co může znamenat.

Tato práce nabízí několik dalších variant a cílů pro její rozvoj. Praktická část by se mohla rozšířit o slangové výrazy, které by se sesbíraly formou dotazníků i z jiných měst a mohla by se tak porovnat slovní zásoba z více krajů, což by bylo velmi zajímavé z jazykového hlediska. Slova ze slovníků by se dala rozebrat obsáhlejším způsobem například po fonetické, morfologické, lexikální a syntaktické stránce. A také struktura hesla ve slovnících by se dala pojmut jinou, podrobnější metodou. I v teoretické části by se dalo zajít mnohem více do hloubky a detailně rozebrat jak nespecifický slang, tak specifický, v tomto případě lékařský slang. Tyto možnosti mi už ale neotvírá bakalářská, nýbrž diplomová práce, ve které bych se mohla těmito dalšími zajímavými oddíly plně věnovat.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEČKA, Josef Václav. Co je slang a co není slang. *Sborník přednášek z 2. konference o slangu a argotu: v Plzni 23.-26. září 1980*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1982. str. 5-8

BEČKA, Josef Václav. Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje. *Sborník přednášek z 1. konference o slangu a argotu: v Plzni v září 1977*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1978. str. 2-7

CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Vydání druhé. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2812-7. str. 82-108

DEJMEK, Bohumír. K některým způsobům obohacování slovní zásoby slangu. *Sborník přednášek z 2. konference o slangu a argotu: v Plzni 23.-26. září 1980*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1982. str.46

DOLEŽAL, Antonín. *Lékařský slang a úsloví*. Ilustroval Miroslav BARTÁK. Praha: Galén, c1999. Lexicon. ISBN 80-7262-030-4. str. 7-10, 17-21

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě: čebnice pro vys. školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). str. 23-27

HUBÁČEK, Jaroslav. K vnitřní diferenciaci slangu. *Sborník přednášek z 3. konference o slangu a argotu: v Plzni 24.-27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1987. str.12

HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979. str. 9-12, 19-26, 102-105

KÁBRT, Jan a Vladislav VALACH. *Stručný lékařský slovník: pomocná kniha pro střední zdravotnické školy*. 6., upr. vyd. Praha: Avicenum, 1984.

KRČMOVÁ, Marie. Funkce slangu. *Sborník přednášek z 4. konference o slangu a argotu: v Plzni 9.-12. února 1988*. 1.díl Plzeň: Pedagogická fakulta, 1989. str.90

PACOVSKÝ, Vladimír a Petr SUCHARDA. *Jazykozpyt medicíny: knížka o medicínské terminologii nejen pro zdravotníky*. Praha: Galén, c2008. Makropulos. ISBN 978-80-7262-514-7. str. 101

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0607-9.

TĚŠÍNSKÁ, Věra. Několik poznámek k mluvě zdravotnických pracovníků. *Sborník přednášek z 4. konference o slangu a argotu: v Plzni 9.-12. února 1988*. 1.díl Plzeň: Pedagogická fakulta, 1989. str. 202-204

KOPEČNÝ, František. *Naše řeč: K původu termínů slang, argot, hantýrka a žargón* [online]. 1981. 76-80 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6239>

MACHAČ, Jaroslav. *Naše řeč: K nespisovným složkám frazeologie národního jazyka (Frazeologismy slangové a vulgární)* [online]. 1979. 7-17 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6093>

MEJSTRÍK, Vladimír. *Naše řeč: Tzv. hybridní složeniny a jejich stylová platnost* [online]. 1965. 1-15 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5091>

<https://www.zkratky.cz/>

7 PŘÍLOHY

Součástí přílohy je dotazník, který respondenti obdrželi, a se kterým pracovali.

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- **Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.**

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova...)

Slangové slovo	Význam

Dalším prvkem této přílohy jsou čtyři naskenované vyplněné dotazníky od respondentů z Havlíčkova Brodu a čtyři dotazníky z Prahy.

1) Dotazníky – Havlíčkův Brod:

21.12.09, ~ 11⁰⁰
Slavík

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdílý oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítána i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
pacos	pacient
brčlu	instrumentskářky
kelony	anulovat
člois	appendix
krutka (rova)	ortotrachusm' kuba
anest. mašina	anest. přístroj
nahodit pacienta	rezuscitovat
larna	laryngolm' maska
beaite	kardiostimulátor
pac. jde pod kudu	pac. jde na operaci
duvit	hopšak
naředovat	pořádná hopšak
čurologie	test urologie
hlustý & klenky	rypytá' situace
pac. oddáží se' odolu	pac. má' regulovaný
dušiči	- anestetikogone'
česky, bílý	- Thiopental, Succinyl
šit	- doktor
poloviční markéza	- spinál
odbočimost	- dilatorovat
mlíko	- protokol

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
„smiška“	smiška, miska
„jodovka“	jodová dezinfekce
„sterilko“	sterilní byt
„traumáčka“	traumatologické odd.
„fopšlacky“	francouzské hole
„pacos“	pacient
„peruľka“ „je dukej“	peruľka, je mrtvej
„chrdá“	chirurgie
„špačča“	infuze
„mikročača“	mikrobiologická laboratoř
„laborka“	laboratoř
„gramec“	gramofon
„permanasol“	permanenční barvivo (ATK)
„bunička“	buněčná mra

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdílý oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
TEPRA, TĚLKA	NÁHRADA KLUBU
~~SKATEČKA~~	~~SPRÁVNÍ KOSTI OS MATERIÁLEM~~
PODVIČNÍK	POPRUŽENÍ SOUČTU
ŽELEZA	KOVY MATERIÁL K OSTEOSYNTÉZĚ
HADICE (VODNÍM POTRUBÍ)	CÉVKA (SILNÁ CÉVKA)
KLĚ	SKATEL
TCHYVĚ	KLĚBĚ K EXTRAKCI HLAVICE FEMURU
ČUCHAČI	KRÁTKOPŮŤ ALESTÉZIE
OBLEDNÁŘIUM	NÁROČNÍ PACIENTI NA VEDLAKY PŘEKU
POLYMERB	TĚLE NEMOČNÝ PŘ. S HLAVOU CIPRODAMU
ARMÍR	JEHLEFC S JEHLOU
KOŠUS	REHABILITACNÍ ÚSTAV KOSŠIMBERK
KROTI TĚLKA	REHABILITACNÍ PRACOVNICE
FOFRKACKY, FRANKY	BERLE, FRANC. BERLE
KRYPL KÁŘA	INVALIDNÍ KOZÍ
CRAMOTON	KLOZETOVÉ KŘESLO
PAŽANT	TRCČOVÁ LAHEV
SAMPUSKA	NÁDOBA NA ODVĚK HOCI
DOLIT PACIENTA	SUBSTITUOVAT PŘEVNÍ ZTRÁTY
RAHA KYŠE	RAHA HUISA

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítána i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
ušle	otorkinoloaryngolog
kapsička	infuze
tunel	CT
štilek (či štylek)	preparace / tonpou v us stroji (něm. Strickhopper)
teče to	} zavádění
leje to	
shazuje to	
šliknout něco	osvědčit RTG
sežehnout	ošetrít elektrickou kůží
průstřou	gynobolus
kundoliček	"
plápauch	delisence laparotomie (něm. Pötzbandl)
ŠIPY	SANITA - EEP
SPINA	ODD. SEPTICKÉ CHIRURGIE

2) Dotazníky – Praha:

činnosť

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
NOBL DAMA NA ČTYŘI	PICA
PAPRUKY, TĚŽKÁ	
TYSIČ	120
OPRAVĚNÍ	VETERINÁŘ
LEKÁŘI NE L. NEURON	120
PODÍK	
DO DĚKOVÁNÍ	
PAUBA	KOAGULACE
SUBCLAVNÍ ŽILY	CENTRÁLNÍ ŽILY
DIPK	DIPIDOLOR
MASTIC	MONOPOLYMER KOAGULACE
KOZT	PLSA
KAPÁČKY	ODSTĚŽE ŮSÍ
MEZOS	MESO CAIN
CHORAK	CHONOBOPIS

San. 2016

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíl oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
LEŠÁK	lvičce/pacient
PACIENT EXNUL	pacient zvenčí
CURROKARÝ	diabolič
PSYCHONOŠKA	ponal/pacient
ČERNÍ HAVRANI	plužba/ služba
DEMAKNAČKY	BEDE
KUNDOLOG	opukolog
JDE S PÍŠTAKOU	pacient na mluví
JDE S BABOUKOU	pacientka na opukologii
FIČKY (AIDS)	gumové rukavice
LETEŇKA	pukos & puvodu seprtu
BAŠINEC, ŠAŠKEC	penclivie
ODMAŠTOVA	plivicelobolov lečivna
MOZOCDAF	memograf
MEGERA, MACOR	tečce Mg ²⁺

Asistentka lékařská

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítána i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
„pojištěnci“	pacienti
„včelička“	injekce
„nůž“	skalpel
„fíknutí“	rozřiznutí
„pálení“	elektrokogulace
když se to "sere," tak se to "sere "	opakovaně se "nedaří"
„Pinda-Frentík, Pipánek“	} chlebecké "přirození"
„Šulínek, Pindouš,“	
„Zvoneček, -Edoušek“	
označení v kartě pro informaci zdrav. personálu	} individuum práce se štíticí
„IPS“	
„Alko“	} alkoholik

022

DOTAZNÍK PRO ÚČEL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

SLANG VE ZDRAVOTNICKÉM ZAŘÍZENÍ

(Slang je nespisovný útvar jazyka, který je charakteristický pro mluvčí náležející k určité zájmové nebo profesní skupině. Rozdíly oproti spisovnému jazyku spočívají především ve slovní zásobě.)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

RENÁTA MORAVCOVÁ

- Vyplňte tabulku s jakýmkoli slangovým slovem, které používáte v práci s kolegy a napište jeho význam.

Např. V čekárně čeká „lokál“. (V čekárně čeká pacient na lokální výkon).

Tento pán půjde na „celkovku“. (Půjde na výkon v celkové anestezii).

(Jsou vítaná i sprostá slova..)

Slangové slovo	Význam
TRÁŠA	nachlostomie
KANYLÁČ	pacient - nositel nachlostom. kanyly
VRTIČ	pacient s vertigem / závratěmi
MARGINÁLKA	paréza marginální větve lícního nervu
KARAS	řizobný karcinom
ENDOSKOPKA	rychlá endoskopická metoda
SLZOPALÍČKA	pacientka velmi řízkavá - "i slzy páli"
MAGNET	magnetická rezonance
DESPERÁT	pacient alkoholik, kuřák, sociálně slabší skupina
DIREKTO	direktní laryngoskopie
KLAPAČKY	bolus a apofarynx (odstránějí si je)
SOLICHY	pacienti domluvením většinou / přednostně k danému lékaři
SLINTAČ	pacient s orofaryngeálním stísněním
POLYKÁČ	-1- a dysfagie
CHLOUŠ	cholesterol